

GÖTEBORGS UNIVERSITET

Det här verket har digitaliserats i ett samarbete mellan Litteraturbanken och universitetsbiblioteken i Göteborg, Lund, Umeå och Uppsala.

Alla tryckta texter är OCR-tolkade till maskinläsbar text. Det betyder att du kan söka och kopiera texten från dokumentet. Vissa äldre dokument med dåligt tryck kan vara svåra att OCR-tolka korrekt vilket medför att den tolkade texten kan innehålla fel.

Därför bör du visuellt jämföra den tolkade texten med de scannade bilderna för att avgöra vad som är riktigt.

Om du anser dig ha upphovsrätt till detta material, ber vi dig vänligen kontakta Göteborgs universitetsbibliotek.

The digitisation of this work is a collaboration between The Literature Bank and the university libraries in Gothenburg, Lund, Umeå and Uppsala.

All printed text is OCR processed into machine readable text. This means that you can search the document and copy its text. Older documents with print in poor condition can be hard to process and may contain errors. Compare the interpreted text visually to the scanned image to determine what is correct.

If you believe you own the copyright to this work, please contact the Gothenburg University Library.

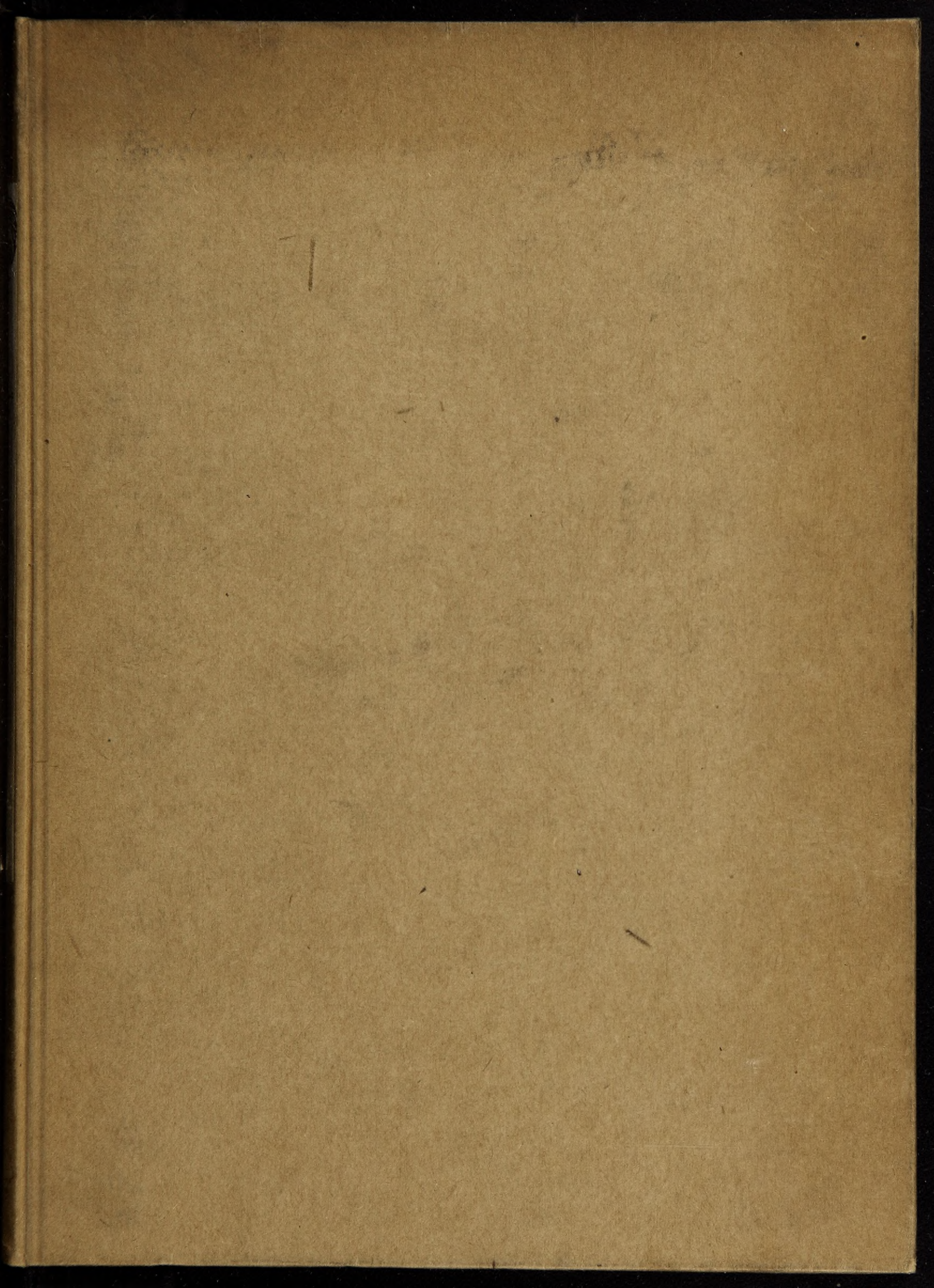
GÖTEBORGS
UNIVERSITET

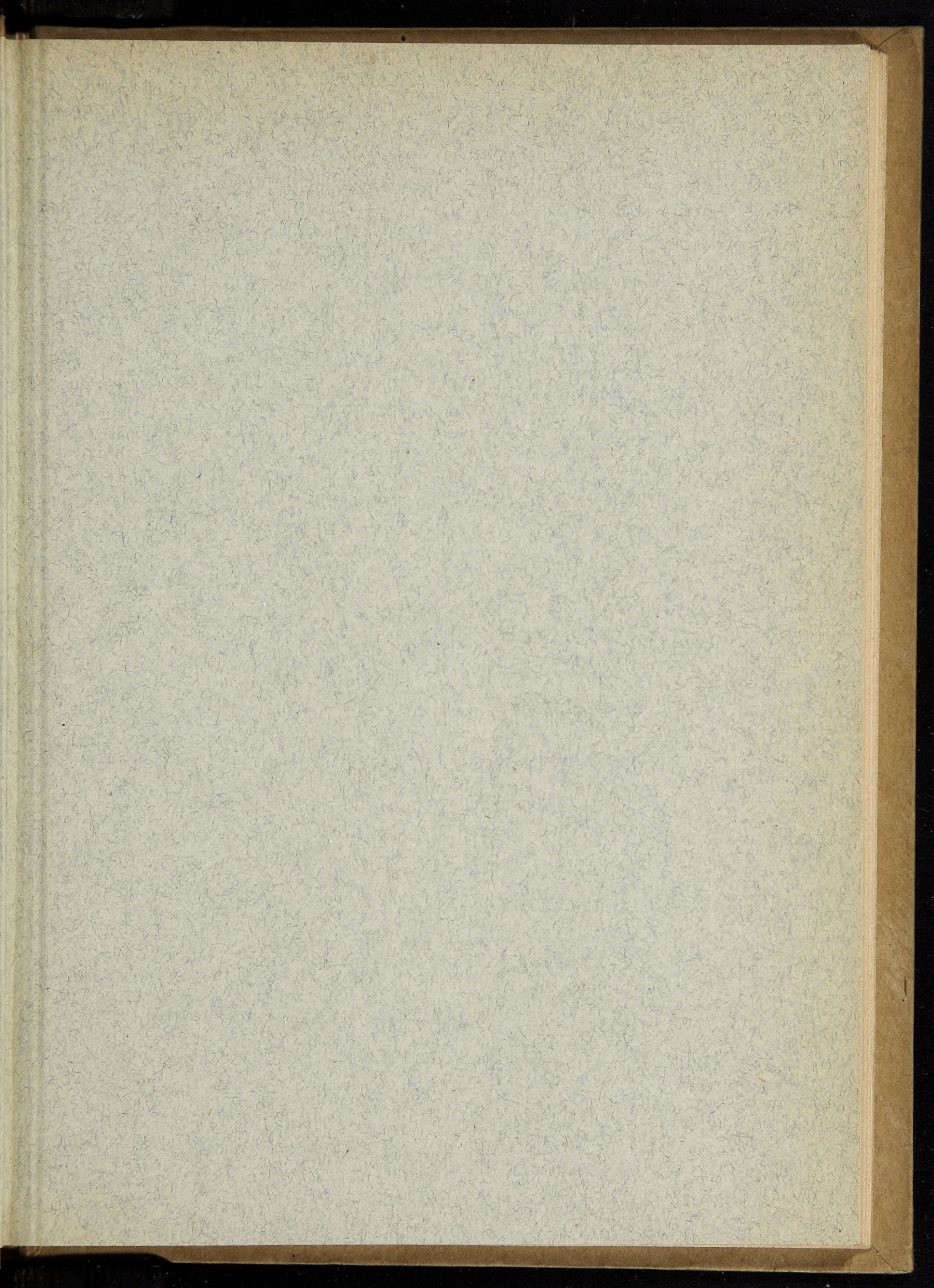
LUNDS
UNIVERSITET

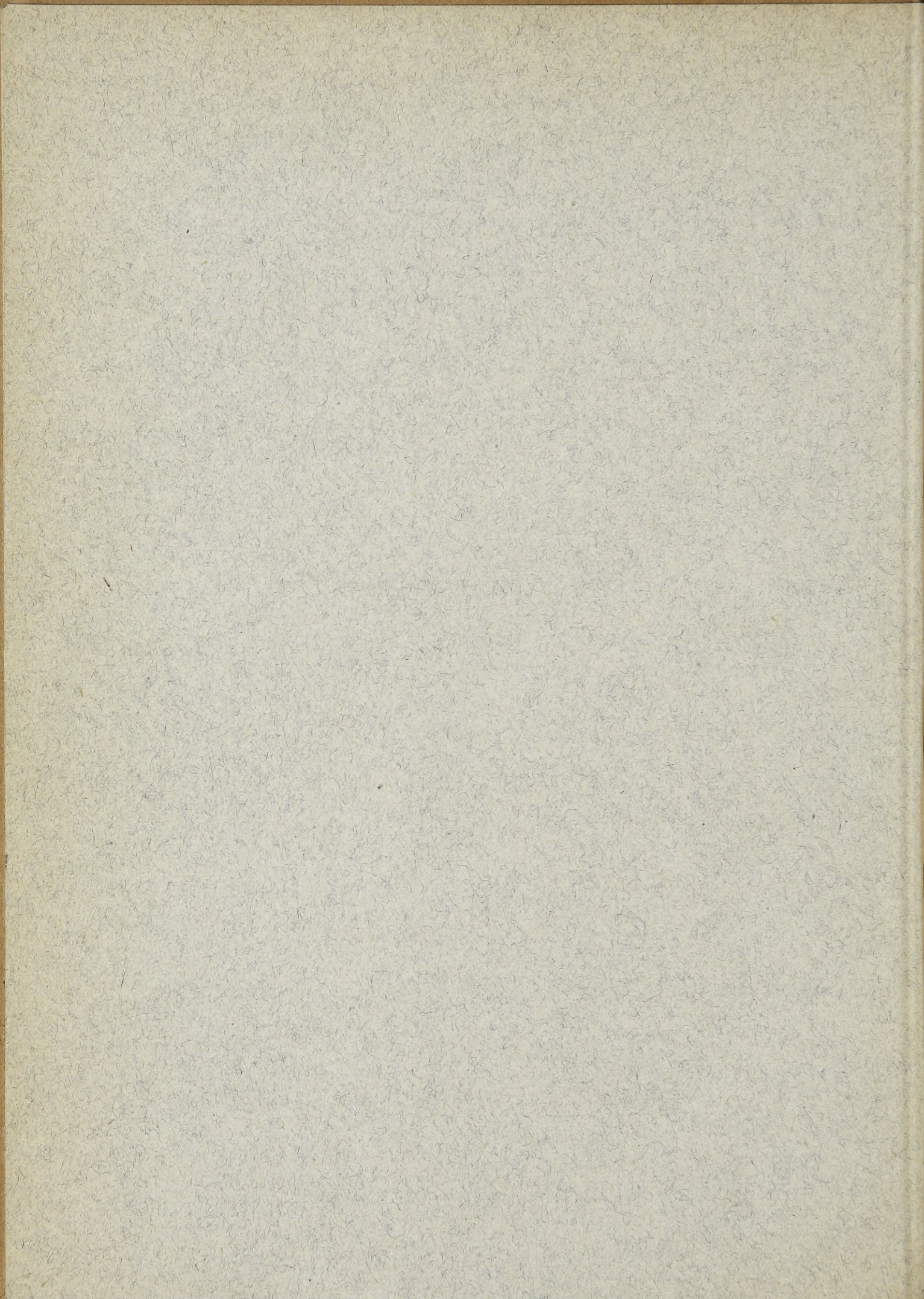

UPPSALA
UNIVERSITET

Yitt.
Pv

SPÅQVINNAN

(MAMSELL ARFVEDSON)

ROMANTISERAD SKILDNING FRÅN GUSTAF III'S TID

AF

J. O. ÅBERG

STOCKHOLM
CARL SUNESON

ИЛИ ВОЛЧ

id den nordligast på Norrmalm belägna gamla Träskrännilen uppläts 1768 en mellan Lilla, Qvarngatan och Träskgatan belägen tomt åt advokatfiskalen Risberg mot tio daler silfvermynt, samt med vilkor att tomten skulle utläggas när behovet så fordrade. Efter Risbergs död sålde hans arfvingar bemålde tomt till en packhuskarl vid namn Holmberg för en summa af ett tusen och fem hundra riksdaler. Sedan öfverståhållaren emellertid 1789 hemställt, att denna tomt borde inlösas af staden och förvandlas till torg, bifölls detta förslag den 22 januari 1790. Inlösningen skedde, och så uppstod det gamla Träsktorget, numera Roslagstorg. Den af staden inköpta tomten höll $155\frac{3}{4}$ alnar i vester, samt 153 alnar i öster. Bredden i norr och söder var $54\frac{1}{4}$ alnar.

En ruskig höstafton år 1791 ströfvade tvänne vandrare, den ene inhöljd i en fotsid kappa, den andre utan ett dylikt plagg, men i stället iklädd en kort pels, slutande strax nedanför knäna, framåt den illa upplysta, smutsiga och gropiga Träskgatan, hvars oljelyktor genom den svängande rörelse, blåsten försatte dem i, ej kunde motsvara sitt ändamål att tillräckligt upplysa vägen.

»Den här platsen är ett förträffligt tillhåll för tjufvar och rånare,» utbrast mannen i kappan när de ändtligen hunnit fram till det nyss utlagda torget, öfver hvilket ett tjockt mörker hvilade, och hvars försåtliga vattenfyllda gropar ohjelpigt skulle komma den på fall, som ej medförde handlykta. »Här har Liljensparre ett vidsträckt fält för sin nitiska verksamhet.»

Och när mannen i kappan uttalat dessa sista ord, trefvade han efter, om värjan fans kvar på sin plats.

»Ja, ett riktigt hundväder,» inföll kamraten och gjorde, äfven han, sig förvissad om, att han hade sitt vapen i ordning. »Men den här trakten passar också för den, som vill gömma sig undan med det mystiska. Innan vi gå vidare, vill jag därför spörja eder, om I verkligen ämnar besöka denna så mycket omtalade Pythia?»

»Utan tvifvel,» svarade mannen i kappan, en högre gestalt med stolt hållning. »Annars hade jag sannernligen ej företagit denna vandring, i synnerhet i ett sådant väder som detta. Det ligger också en viss re-telse i att en smula få glänta på dörren till det kommande, det måste jag erkänna. Nu vika vi af till höger och snart äro vi framme, om jag ej är allt för illa underrättad.»

»Hafven I då ej förut varit här?»

»Nej,» svarade mannen i kappan tvärt, hvarefter han under tystnad trefvade sig fram längs södra delen af torget.

Efter åtskilliga snedsteg ned i vattenpussar och stötar mot i vägen liggande stenar, hvilka missöden framkallade mer än en mustig ed från de ensliga vandrarnes läppar, hade de ändtligen hunnit fram till den plats, der Lilla Qvarngatan mynnar ut i torget. Ofvanför deras hufvud svängde den midt i gatumynningen hängande lyktan af och an med ett skarpt gnisslande ljud under det höstvinden tjusande svepte om hörnrucklenas knutar.

»Första portgången till höger,» hviskade mannen i kappan. De hade snart hunnit den och ämnade just bulta på, när porten häftigt rycktes upp och en person störtade ut på gatan samt försvann åt torget till. Porten lemnade han till hälften öppen efter sig.

»Kunde tro, att det är flere än jag, som besväras af nyfikenhet,» mumlade mannen i kappan. »Skada blott att det var så mörkt, annars skulle jag kanske känt igen den der gynnaren.»

Denne hade emellertid stannat i gatumynningen,

och när lyktans fladdrande sken för några sekunder föll på den plats, der mannen i kappan och hans följeslagare stodo, mumlade han för sig sjelf:

»Ah, har också du kommit hit i afton. Hädan-
efter skall jag nog hafva ögonen skarpare på dig.»

Våra första bekanta inträdde emellertid genom den på sina gångjern gnisslande porten, och kommo, efter att med händerna hafva ledt sig längs ena väggen, äntligen fram till en brant trätrappa, från hvars öfversta steg en liten lykta med ett rykande talgljus uti någorlunda kunde vägleda dem.

»Allt öfverensstämmer med beskrifningen,» hviskade mannen i kappan. »Här måste hon bo.»

Väl uppkomna stannade de framför en låg dörr och lyssnade. Intet ljud hördes inifrån.

»Antagligen är hon ensam,» mumlade pelsmannen. »Den, som nyss gick här ifrån — —»

Innan talaren hann fullborda meningen, knackade den andre ett par lätta slag på dörren. En andlös väntan inträdde, och bådas hjertan kommo i en starkare takt.

»Knackningen var må hända för svag,» inföll mannen i pelsen.

»Kanske det,» menade den andre och gjorde sig färdig att upprepa den. Men just i det samma öppnades dörren försigtigt, ett qvinnohufvud stack ut och en klar stämma frågade:

»Hvem söken I?»

»Det uppenbarade ödet,» svarade mannen i kappan. För denna lösen gick dörren fullständigt upp. Sedan qvinnan derefter omsorgsfullt stängt den, sade hon:

»Om I vänten här, så kommer hon snart.»

Rummet, i hvilket de besökande nu befunno sig, var temligen stort, enkelt, men likväl snyggt möbleradt. En på bordet stående lampa upplyste det, visserligen

icke till fylles, men ändock så mycket, att alla der befintliga föremål voro synliga.

»Puh, här är betydligt varmt,» utbrast mannen i kappan och vek kragen åt sidan för att kunna andas ut fritt. Kamraten följde exemplet. Det hviskande samtalet dem emellan hade fortgått en stund, när ett buller vid dörren till det inre rummet föranlät dem att åter skyndsamt göra sig oigenkänliga. Dörren öppnades ljudlöst och en liten mager qvinna med skarpa och markerade drag trädde in helt ogeneradt.

»Mamsell Arfvedson?» sporde mannen i kappan med en stämman, som röjde den största nyfikenhet.

Qvinnan svarade blott med en nickning och en åtbörd till sina gäster att taga plats vid bordet. Detta läto de ej säga sig två gånger.

»I önsken veta något om eder framtid,» yttrade hon derefter med en stämman, som ej var obehaglig, »och det — —»

»Säg mig något först om hvad som händt mig,» afbröt mannen i kappan, antagligen för att pröfva den ryktbara sibyllans förmåga.

Utan att svara härpå tog hon den ödesdigra kaffekoppen och såg forskande ned i den en ganska lång stund. Denna tid förekom mannen i kappan till slut så olidlig, att han otåligt började skrufva fram och åter på stolen, dock utan att yttra ett enda ord. Det började kännas riktigt hemskt och han hade just ett uttryck på tungan, då sibyllan upplyfte hufvudet, såg på honom skarpt några sekunder och yttrade derefter:

»I ären en stor mans gunstling, och I förtjenen att vara det, så länge — —»

Spåqvinnan hejdade sig här och började att å nyo studera koppens innehåll. De blickar, som hennes åhörare härvid utbytte, voro mera värtaliga än ord.

Sibyllan återtog ej sin afbrutna mening. I stället sade hon:

»Höga äreställen skolen I uppnå, men den som faller från denna höjd må se till, att han ej för alltid går förlorad. Mera kan jag ej säga.»

»Ja, det var sannerligen det minsta,» utbrast mannen i kappan under ett tvunget skratt. »Få nu höra, om hon har bättre utsigter åt er, min vän.»

I stället för kaffekoppen framtogs nu kortleken. Allvarsamt och värdigt, som om personens verkliga öde legat i hennes händer, utlade sibyllan kortlapparne, mumlade några för sina åhörare ohörbara meningar och sade derpå:

»Förlusten af en qvinna grämer er. Edert framtida öde kan ej ännu sägas, ty ni är vankelmodig och har ej kunnat besluta er för hvad ni skall göra. Ett främmande land synes i fjerran, och det ser ut som om edert framtida öde i viss mon skulle hafva gemenskap med det samma. Ja, mine herrar,» slutade mamsell Arfvedson och reste sig, detta är allt hvad jag nu kan säga eder.»

De främmande reste sig också och aflägsnade sig, sedan mannen med kappan under tystnad lagt en tung börs på bordet. Samma qvinna som öppnat för dem, släppte också ut dem och snart stodo de åter på den mörka gatan. När de väl hunnit öfver torget yttrade mannen med kappan, i det han slog kragen till baka:

»Nu åtminstone behöfva vi ej längre dölja oss!»

Talaren var konungagunstlingen Gustaf Mauritz Armfelt.

»Sant,» yttrade kamraten, f. d. gardeskaptenen Adolf Ludvig Fredriksson Ribbing. »Men nog var det underliga saker vi fingo höra.»

»Ja, och hvad dig angår till en del öfverensstämmande med sanna förhållandet,» svarade Armfelt, syftande på Gustaf III:s vägran att bifalla Ribbings förnämling med en fröken De Geer.

Utan att besvara dessa ord, hvilka endast gjorde honom så mycket bittrare till sinnet, påskyndade Ribbing sin gång, sida vid sida följd af Armfelt.

Den person, som så oförmodadt dykt upp vid spåqvinnans port, hade emellertid förstuckit sig på det

mörka Träsktorget för att invänta de andres återkomst. Derefter följde han dem lik skuggan, ända till dess de skildes åt, då han skyndade att hinna upp Ribbing.

2.

Ett af de vackraste vattendragen invid Stockholm är Ulfundasjön. Vid en af dess många vikar ligger det betydande herresätet Hufvudsta (eller Hufvudstad), fordom egdt af Erik XIV:s namnkunnige rådgifvare Göran Persson. Efter honom var Vilhelm de Vijk, som år 1598 afrättades därför att han i Flisö hamn försökte göra den svenska flottan upprorisk mot Karl IX, egare af det samma. Genom mindre hedrande historier kom derefter Erik Göransson Tegel, son till Göran Persson och i smått dennes afbild, i besittning af Hufvudsta 1620. År 1689 egdes det af en Slangenfelt och 1761 af kommersrådet Anders Plomgren. Denne hade två söner, af hvilka den ene, Karl Anders, adlades med namnet Plommenfelt. Den 17 mars 1782 hade han på en fönsterruta i Beckers värdshus på Norrmalm ritat under der förut befintliga sentens: »Gustav III le premier citoyen» denna strof: »Il a été, mais à présent le premier fourbe.» Härför blef han den 22 i samma månad af Svea hofrätt »ansedd hafva förverkat lifvet och böra halshuggas; men i anseende dertill att han afvikit ur riket förklarad biltog och fredlös inom Sverige och dess länders gränser.» Han dog ogift i Amerika. Den som utskar fönsterrutan och derigenom föranledde åtalet, var en kapten Lundstedt, sedermera adlad till Lindestam. Efter detta sitt tilltag nödgades han taga afsked därför att kamraterna uppsade bekantskapen med honom. På 1780-talet var Klas Fredrik Horn egare af Hufvudsta.

Ett par dagar efter Armsfelts och Ribbings besök hos mamsell Arfvedson roddes en liten båt med raska tag öfver Ulfundasjön. Den kom från Hornsberg och styrde kurs rakt på Hufvudsta. Utom roddaren, en gammal fiskare under Hornsberg, funnos två personer i båten, nämligen den förut nämde Ribbing, samt f. d. lifgardeskaptenen Jakob Johan Anckarström. Denne sist-nämde styrde farkosten med säker och van hand genom de fräsande böljorna, ty mer än half storm var rådande. Vid affärden från Hornsberg hade de haft segel uppe, men detta måste nedtagas, då båten kom ut ett stycke, emedan det annars vore fara värdt, att den skulle kantra. Väl hade Fiskar-Mats styfva krafter, men dessa räckte ändå ej till, utan Ribbing måste till sist sköta den ena åran.

Utanför Sandvik kom en häftig brottsjö kranbalksvis mot den lilla farkosten, som otvifvelaktigt skulle gått i qvaf, om ej Mats i tid varsnat faran och ropat åt Anckarström:

»Upp med rodret, herre, annars — —»

Den tillropade hörsammade genast kallelsen och det var sannerligen hög tid. Den väldiga brottsjön gick öfver båten med dess lefvande innehåll och efterlemnade en god del vatten i den samma. När faran väl var öfver, utropade Mats:

»Nu ha vi varit i ungefär lika stor farlighet som kungen, när han genomförde sin sista revolution.» Ribbing och Anckarström betraktade hvar andra, under det deras pannor mulnade. Slutligen sporde den först-nämde:

»Hvad menar du med att kungen gjorde revolution?»

»Åh kors,» svarade den frispråkige Mats, som ej kände de båda herrarne, »veten I ej det?»

»Inte jag åtminstone,» inföll Anckarström.

»Och jag måste bekänna, att jag är lika okunnig,» bedyrade Ribbing.

Fiskar-Mats plirade med ögonen en stund, och af hans skälmska miner kunde man tydligt förstå, att han

hyste sina tvifvel angående sanningen af de båda herrarnes påstående. Sedan han en stund ifrigt valkat den väldiga tuggbuss han vid afresan försedt sig med, sade han:

»Jag märker nog, att herrarne vilja pumpa mig, som det heter, men jag är inte rädd för att sjunga ut min mening, och inte är jag heller så dum, som I kanske hållen mig för. Jag vet nog, att kungen förut haft en ringa makt och att adeln förmått ganska mycket. När det var riksdag för två år sedan, mins jag så väl, hvilket bråk det var, för se jag har en bror, som då satt i bondeståndet, och han har talat om för mig, hur det då gick till, och hur den sturska adeln till slut måste stryka på foten. Jag var med bland folkmassan, som hurrade för kungen och hade adelspojkarne bara lyft ett enda finger för att göra honom illa, så hade vi varit färdiga att genast kaputta dem, det säger jag och Fiskar-Mats med.»

Anckarströms häftiga lynne höll på att bryta ut, men en varnande blick från Ribbing bjöd tystnad. Fiskar-Mats, som väntat sig motsägelser, blef därför helt flat, när han ej fick något svar. Och efter som han väl märkte, att det ej skulle tjena, till någonting att fortsätta samtalet, beslöt han sig för att tiga, till dess de kommit i land. Landstigningen försiggick äfven, efter det sällskapet ännu några gånger blifvit öfverspoladt af sjöarne, invid alléen.

»Det skall allt dröja, innan jag nästa gång sätter min fot i ett dylikt tråg,» utbrast Ribbing, då han kände fast mark under sina fötter.

Fiskar-Mats hade svårt för att hålla munnen. Blotta åsynen af de långa värjor, som de för honom okända buro, var dock tillräcklig att stäfja hans talträngdhet. Sedan han mottagit sin betalning och stött ut från land, kunde han likväl ej hålla sig längre:

»Jaså, ni tillhöra kungens fiender,» skrek han och hötte med ena åran, »men vänta bara — —»

Stormen, som hastigt fört båten ett godt stycke från land, afklippte den vidare fortsättningen af hans tal.

»Den der måste vi akta oss för,» yttrade Ribbing en smula nedstämd. »Han är nog ej den ende, som — —»

»Prat,» afbröt Anckarström och beledsagade detta sitt infall med ett rått skratt. »En simpel fiskargubbe är det väl ingen konst att få ur vägen. Men kom nu, han väntar oss troligen med otålighet.»

3.

Från stora salongen på Hufvudsta spred en väldig brasa den angenämaste värme äfven till egarens bred vid liggande arbetsrum. Mjuka mattor, hvilka helt och hållet förtogo ljudet af den gåendes steg, betäckte båda rummen och för fönstren hängde tunga och dyrbara gardiner, hvilka åt det hela gäfvo ett dystert intryck.

Lutad öfver en bundt papper satt grefve Klas Fredrik Horn vid sitt ekskrifbord. Den endast tjugu-åttaårige mannen syntes djupt nedtryckt och allt emellanåt häfde tunga suckar hans bröst. Från sin plats hade han en fri utsigt öfver Ulfundasjön, men dess skummande vågor drogo ej nu hans blickar till sig; de fasthänge i stället en lång stund på den motsatta stranden af Kungsholmen.

»De dröja allt för länge,» mumlade han slutligen och stödde, liksom öfverväldigad af trötthet, hufvudet i ena handen. Detta, tillika med den omständigheten, att han vände ryggen åt salongen, gjorde att han ej såg, hur en ung vacker kvinna i det samma stälde sig i dörren till den samma. Äfven kvinnans ansigte bar ett sorgset uttryck, och hennes fina läppar rörde sig liksom till en bön, under det händerna sammanknäptes öfver barmen. Den unga kvinnans närvaro måtte dock haft ett underligt inflytande på mannen. Först vred han sig

oroligt på stolen och till sist drogs hans hufvud oemotståndligt så mycket åt sidan, att han varseblef, att det var någon som förmörkade ingången till salongen. Och när de halfslutna ögonen ändtligen öppnades och han sträckte ut armarne, ilade den unga qvinnan att slutas af dem.

»Åter så dyster,» hviskade hon och smekte den unge mannens fuktiga panna. »Väntar du på — —?»

»Jag väntar dem,» afbröt Klas Fredrik Horn, »men jag tycker att de dröja allt för länge.»

»Min dyre make,» inföll den vackra grefvinnan Maria Vilhelmina, »är ej det företag, du kastat dig uti, af en sådan art, att det kan blifva vådligt för din säkerhet? Just det att sammankomsterna hållas här ute, och — —»

För andra gången afbröt Horn sin maka:

»Maria,» sade han och den vekhet, som företrädesvis låg i hans natur, gaf rum för ett mera fast uttryck, »du känner hvad jag yttrade till Wachtmeister, som hade vakten om de på Fredrikshof fångna adelsmännen: »Säg konungen, att han från denna dag i mig förlorat en lika trogen undersåte som tjenare.» Man har försökt inbilla mig, att den beramade folkresningen, hvars mål var att mörda så väl deltagarne i Anjalaförbundet som de riddarhusmedlemmar, bland hvilka min fader befann sig, ej kom till stånd i följd af det inlägg konungen gjorde, men detta tror jag ej på.»

Och då grefve Klas yttrade dessa ord, sprang han upp; hans svärmiska yttre blef i en hast förbytt, och de något slappa dragen uttryckte endast fasthet.

»Nej,» utropade han och mätte salongen med stora steg, »det ädelmod, som åtskilliga vilja påtvinga konung Gustaf, finnes blott i deras fantasi. Ännu har ej den militära rättskänslan dött ut, och det var just vissheten om att den fans, likasom att flere adelsmän sammangaddat sig till de fångnas försvar, som gjorde att upp-roret ej bröt ut. När dertill äfven kom kändedomen om att en del af borgerskapet under Björkmans ledning lofvat biträda adelsmännen, då först vågade de andre ej låta minan springa. Det är ömkligt och eländigt,» fort-

for Horn vredgad, »och i mer än en hand, som förut endast skulle lyfts till konungens försvar, har hans beteende på sista tiden satt pistolen och dolken. Jag kan — —»

»För himlens skull, sansa dig,» afbröt grefvinnan Maria förskräckt och slog sina armar kring mannens hals. »Jag tror knapt, att vi här kunna tala säkert.»

»Hvad menar du,» utbrast grefven och såg mistroget på sin hustru. »Skulle väggarna *här* hafva öron?»

»Nej, inte just det, men — — men — —»

»Tala ut,» skrek grefve Klas och bleknade samt grep sin maka våldsamt i ena armen. »Är någon af tjenarne — —»

»Ja, jag tror, att Sven — —»

»Kalla genast hit honom,» befalde grefven, innan grefvinnan hann tala till punkt.

Grefvinnan Maria, van att blindt lyda sin man, närmade sig dörren, när denna hastigt rycktes upp och Anckarström och Ribbing syntes på tröskeln. Vid åsynen af grefvinnan ville de draga sig till baka, men Horn gaf dem ett tecken att stiga in på samma gång som grefvinnan Maria försvann genom arbetsrummet.

Vid Sandviken på sydöstra kusten af Ulfundasjön bodde på en af backsluttningarna en man vid namn Nelke. Han var på sätt och vis en bondsprätt, med ljust slickadt hår och små mustacher af samma ljusa färg. Hans yrke var att i småbarn inplugga abcd, hvarför han af de respektive föräldrarne uppbar sin lön in natura. Detta var hans synliga yrke. Hans osynliga deremot var den politiske spionens, och härpå lefde han ganska godt, ty han var ej så synnerligt noga med, om han den ena dagen tjenade kungens och den andra dagen hans motståndares parti. Men klok var han, och det behöfdes äfven, ty också hans steg bevakades af andra

spioner. Att döma af hans utseende tycktes han vara något öfver trettio år.

Det var till denne Nelke, som Fiskar-Mats styrde kurs, då han begaf sig ifrån Hufvudsta. Skymningen hade redan fallit på, när Mats angjorde sin farkost vid ett par stora stenar och skyndade upp till Nelkes bostad. Dörren var läst och Mats fick bulka så länge, att han började tro, det Nelke var borta. Slutligen syntes han försigtigt titta ut genom ett af de smala förstugufönstren. Vid åsynen af Mats öppnades genast dörren.

»Hvad står nu på, efter som du är ute i detta väder?» sporde Nelke, redan innan han hunnit stänga dörren efter sin gäst.

»Jag vädrar någonting.»

»Såå,» menade Nelke och gaf till ett kort skratt, ej olikt en gnäggning. »Är det ugglor i mossen?»

»Tror det.»

»Berätta då!»

»Genast, men sanningen att säga är jag så törstig, att jag — —»

»Aha, jag förstår. Du är dig alltid lik. Här! Drick nu, så att tungan kommer riktigt i gång.»

Och vid dessa ord framsatte Nelke tvänne med hembrygdt öl fyllda stänkor, höjde den ena och framsade sitt:

»Gutår!»

Mats svarade ej derpå, men han drack med så mycket större begärlighet. Först när han såg en skynt af stänkans botten, satte han den ifrån sig, torkade sig med synbart välbehag om munnen och yttrade derefter, i det han stack handen ned i fickan, så att silfvermynten klingade:

»Jag har haft förtjenst i dag.»

»Hör det,» svarade Nelke torrt och med utseende af en, som är fullkomligt likgiltig för de klingande slantarne. »Hvad har du då gjort för att förtjena dem?»

»Rott två herrar öfver sjön,» svarade Mats och betraktade förstulet sin värd.

»Hvarthän?» ljöd dennes korta fråga.

»Till Hufvudsta.»

Hur likgiltig Nelke än försökte att se ut, kunde likväl Mats urskilja en märkbar färgskiftning i hans ansigte.

»Hvilka voro de?» sporde Nelke efter en stunds funderande.

»Ja, den som det visste ändå!»

»Hvad! Voro de beslöjade då?»

»Inte just det, men de fördömda kappkragarne hindrade mig från att se deras ansigten. Inte ens när den ene af dem måste taga ena åran, för att vi ej skulle drifva på land, kunde jag — —»

»Men, för tusan,» afbröt Nelke otåligt, »de kunde väl ej se igenom tjocka kragarne. Ögonen såg du väl?»

»Jo något, du. Han som höll styret såg riktigt hemsk ut, alldeles som en kunglig varg vintertiden, och långa värjor hade de, så mycket är säkert.»

Nelke satt en stund begrundande. Slutligen sade han :

»Vet du hvad, Mats? Jag tror att något fanstyg är i görningen mot — —»

Nelke hejdade sig här, liksom kom han under fund med att han sagt för mycket.

»Tala ut, du,» inföll Mats.

»Nåväl! Kan du tiga?»

»Som muren.»

»Då ska' du veta, att adelsmännen äro topp rasande på kungen, därför att han genom den så kallade förenings- och säkerhetsakten tagit ifrån dem en stor del af den makt de annars egde, så att han har blifvit så godt som enväldig nu.»

»Hå, hå, då kan jag förstå, hvarför adeln alltid säger nej, så snart kungen vill någonting,» inföll Mats och knäpte med fingrarne.

»Ja, der har du just orsaken. Och så är den der Armfelt en nagel i ögat på dem, ty han är allt för allmäktig, tycka de. Det är också en riktig kaxe, som hvarken fruktar rådet eller hertigen, och det kan han nog våga, så länge han är kungens gunstling.»

»Ja, jag har hört sägas, att det gått fort för honom. Han är ju ännu helt ung.»

»Bara trettio fyra år och redan generalmajor, dessutom kansler för universitetet i Åbo. Skulle tro att det gått fort för den gynnaren, oaktadt alla hans kärleksäfventyr, som kungen till en början inte kunde tåla. Men du nämde nyss, att de der okände hamnade vid Hufvudsta?»

»Ja, det är säkert.»

»Känner du Sven, grefve Horns gamle tjänare?»

»Ja, ganska väl, och jag tror, att vi af honom kunna få veta ganska mycket.»

»Tror jag med,» svarade Nelke. »Men, hör nu på. Går du in på mitt förslag eller ej?»

»Det beror på, hur det låter,» svarade Mats försigtigt.

»Alldeles, ja,» menade Nelke, under det ett svagt hänleende spelade kring hans läppar. »Men, då jag säger dig, att det här är frågan om att förtjena penningar, mycket penningar, så — —»

»Ja, då är jag med,» afbröt Mats okonstladt.

»Godt, då följer jag dig genast. Med Sven får jag tala i morgon.»

»Hvarthän?» sporde Mats och gjorde stora ögon.

»Hvarthän! Så du kan fråga. Ämnar du dig inte hem?»

»Jo visst.»

»Nåväl. Har du fört två främmande personer från Hornsberg till Hufvudsta, så finnes det väl alltid plats för mig i din båt kan jag tro, eller hur?»

»Tror jag, det, men jag förstår inte.»

»Du behöfver heller inte ännu förstå något. Om ett par dagar skall allt sammans vara klart. Jag vet en, som har förmågan att upptäcka hemligheter, och — —»

»Nu börjar det klarna för mig. Du ämnar besöka den der spåqvinnan uppe på Norr. Hvad är det hon heter nu igen?»

»Anna Arfvedson,»

»Men, det fordras guld för att få henne att tala, har jag hört sägas.»

Nelke log ett besynnerligt leende, derpå sade han:

»Kom du bara och för oss öfver. Låt mig sedan sörja för resten.»

En stund derefter voro Fiskar-Mats och skolläraren Nelke på väg mot den först nämdes hem vid Hornsberg

4.

Oaktadt höstvindarne ganska omildt ruskade trädens kronor och förströdde grenar och löf vida omkring, skyndade ändock stockholmarne längtansfullt ut till sin älsklingsplats, Djurgården. Och ehuru ett så förföriskt ställe som Blå Porten vinkade vandraren, gick han dock vanligtvis förbi detsamma och stannade ej förr, än i den kända hassellunden, der Djurgårdsslätten nu är. Denna var nemligen tätt bevuxen med hasselbuskar, och i skydd af dessa var det som det gamla äkta, af Bellman besjungna folklifvet yttrade sig. Här kunde besökaren få andas fritt, här kunde han få tala fritt och här kunde han till och med få slåss fritt. Och påkom honom lusten att spendera antingen ensamt på sig sjelf eller på sina vänner, då hade han rundt omkring sig fullt upp med sådana ställen, der Bacchi safter räcktes honom af rosenkindade och leende prestinnor. Fogelsången (Hasselbacken), Gröna Lund, Mäster Nilses, Bonnets värdshus, der Weylandts villa nu är, Tyska Paradiset med flere samt Våffelbruket i närheten af nu varande Friesens park.

Och publiken? Den var en glad hufvudstads alla olika element från den moderne sprätten till sjömannen i beckbyxorna. Och här blandades alla om hvar andra i en brokig och larmande förvirring.

Bredbent och tvärsäker stod den ansedde borgaren mäster Hans i sällskap med några vänner ej långt ifrån den gamla Djurgårdssmedjan. Mäster Hans var också smed, men hans härd var belägen högt uppe på Söder. Det var ej ofta gubben besökte Djurgården, all den stund han ej hade så långt till Mosebacke, der han hvarje afton brukade i vänners lag dricka sin toddy och äta sin biffstek. Men denna dag var en högtidsdag för honom. Han fylde nemligen sjutti år, och ehuru han kände sig frisk och kry till kroppen, kunde han, enligt naturens ordning, ej hafva så synnerligt lång tid till att lefva. Han ville för den skull ännu en gång se det glada djurgårdslifvet; kanske det ej skulle förunnas honom att se nästa första maj, stockholmarnes förnämsta förlustesdag.

Sedan mäster Hans en stund med oförstäld beundran betraktat det sprittande lif, i hvilket han för ej så många år sedan med samma liflighet deltagit, sade han, vänd till de tre bekanta han bjudit hit ut:

»Nej, nu stå vi inte här längre, utan gå till Mäster Nilses och få oss en toddy. Så bra som på Mosebacke tror jag ändå inte, att — —»

»Jo, det kan du vara säker på, att du får,» afbröt en af vännerna, »och så få vi kanske höra sek'tern sjunga i qväll också.»

»Skulle fröjda mig,» utbrast mäster Hans, under det hans ögon strålade. »Se ni, pojkar,» det var gubbens älsklingsuttryck, äfven om »pojkarne» voro jemnåriga med honom, »se ni, pojkar, det finnes ingen, som kan lifva upp mig så, som den der Bellman. Och en underlig karl är det, så mycket är säkert. Fan vet hvarifrån han ta'r sina ord, men att de rinna ur truten på'n som ett vattenfall, det är dock säkert. Inte passade han hvarken för banken eller tullen, det såg jag många gånger, då jag var på de der platserna. Och lika bevändt var det, när han kom till nummerlotteriet. Nej, den karlen ska' sjunga, och sjunger gör han, så att det är lust och glädje åt'et. Kom, pojkar, så gå vi till Mäster Nilses och ta plats, innan det blir fullt der.»

Och med gubben Hans i spetsen armbågade sig det lilla sällskapet med möda fram genom de krälände skarorna och befann sig snart på ort och ställe i kanten af Djurgårdsstaden. Der låg Mäster Nilses med framsidan vändt mot det nuvarande Novilla, och mycket folk sorlade der utanför.

Efter mycket krångel och bråk fingo slutligen mäster Hans och dennes vänner ett bord, kring hvilket de slogo sig ned och requirerade det åstundade. Mäster Hans' blickar flögo ifrigt kring rummet för att upptäcka den ej allenast af honom, utan äfven af andra så efterlängtrade sångaren. Och snart funno de honom sittande i ett inre rum med ölmuggen framför sig och pipan i munnen. Men den glade sångarens anlete var denna dag märkbart dystert. Läpparne logo ej mera och ur ögonen hade skalken flytt. Grubblande såg han ned på bordet, i hvars skifva hans fingrar då och då ritade några krumelurer. Hans öron tycktes ej uppfatta det burleska skämtet och skrattet rundt omkring honom.

Till mäster Hans och dennes vänner sällade sig inom kort andra bekanta, och snart var Bellmans närhet glömd. Pokulerandet blef allt ifrigare, färgen på kinderna högre för hvarje glas, som tömdes.

»Har du hört,» hviskade Anders List i mäster Hans' öra, att underliga saker lära förehafvas af adeln?»

»Nej,» svarade mäster Hans och ryckte till. »Hvad är det för slag?»

»Du vet att adeln är gramse på kungen för att — —»

»Ja, det der vet jag nogsamt,» afbröt mäster Hans och spottade ut sin tuggbuss genom fönstret. »Var det ingenting annat, du hade att förkunna, så kunde du gerna ha hållit munnen.»

Anders List rodnade en smula vid denna tillrättavisning. För att stärka sig tog han en djup klunk ur glaset, satte det med kraft till baka på bordet och fortfor:

»Du låter mig ju inte tala till punkt. Underliga saker talas om hemliga sammankomster — —»

»Ah, är det på det viset,» afbröt mästern Hans. »Så snart hemliga sammankomster hållas, så kan man ge sig Hin på, att något sattyg är i görningen. Af hvem har du hört det der?»

»Jag har inte hört det sjelf, utan min måg, som — —»

»Jaså, han i tullen,» afbröt å nyo mästern Hans.

»Just han.»

»Nå, hvad har han då hört?»

»Flytta dig närmare. Det angår ingen annan, ska' du veta.»

Anders List hviskade både länge och väl i mästern Hans' öra. När han äntligen slutat sitt meddelande såg den sist nämde liksom en smula förskrämd ut. Tungan nekade till en början att göra tjänst, men till slut fick han den i gång, och i samma hviskande ton som kamraten sade han:

»Ja, den der Arfvedsonskan måtte veta mera än alla andra menniskor. Har du sjelf någon gång varit hos henne?»

»Nej, aldrig. Än du då?»

»Inte jag heller.»

Anders List ämnade just fortsätta samtalet, då med ens några vemodiga knäppningar på en gitarr från det inre rummet afbröto sorlet.

»Tyst, tyst. Det är Bellman! Nu ämnar han visst sjunga,» hviskades det bland gästerna. Samtalen upphörde, klingandet med glasen förstummades, allas örhinnor spändes, och de, som hade sina platser så, att de kunde blicka in i det rum, der Fredmans och Ulla Vinblads odödlige sångare hade slagit sig ned, underläto ej att följa honom med ögonen.

Till dessa senare hörde mästern Hans. Med gapande mun och stirrande ögon njöt han omåttligt af de veka, nästan klagande toner, som smälte tillsammans med orden till ett harmoniskt helt, och det skulle icke varit rådligt äfven för hans närmaste att störa honom i dessa ögonblick.

Men sångarens djupa klagan, hans »sorg i rosen-

rödt» förbyttes snart till motsatsen. Ännu lefde han med sina hjeltar, ännu såg han, lifligt som fordom, det ystra djurgårdslif, som småningom höll på att försvinna. Den bacchanaliska yran dansade om i toner, och orden andades samma sprittande lif som tillförne. Bellman hade å nyo blifvit sig sjelf. Och åhörarne rycktes ovilkorligt med. Det förra vemodet, som frammanats af de klagande tonerna, var som genom ett trollslag försvunnet, glädjen strålade å nyo ur allas ögon, och när sista tonen förklingat från gitarren kunde ej mäster Hans hålla sig längre. Han reste upp sin kraftiga gestalt, höjde toddyglaset och utropade med stentorsstämma:

»Lefve Karl Michael Bellman!»

»Hurra! Hurra!» skreko gästerna om hvar andra, och en bland de mest upprymde skrek:

»Han skall dricka med oss!»

Men när de, som skulle hemta sångaren, kommo in i det lilla rummet, var han försvunnen. En af upppasserskorna berättade då, att Bellman smugit sig ut bakvägen, så snart han förnam, att han skulle blifva föremål för en särskild hyllning. Hade hans entusiastiske vänner haft ögonen bättre med sig, skulle de fått se hans magra figur, tätt insvept i kappan, med skyndsamma steg ila igenom folkmassan utanför Mäster Nilses och »Båtsmanstomterna».

Ända till långt fram på höstqvällen stannade mäster Hans med sitt sällskap qvar på Djurgården, der gräl och slagsmål afslutade dagens nöjen. Mer än en gång var mäster Hans nära att bli indragen i kalabalikerna, men han behöll lyckligtvis så mycken sans och herravälde öfver sitt sällskap, att han oskadad kom ned i en roddarbåt, hvilken förde honom till Mellantrappan. Vid afskedet från Anders List sade han:

»Vi träffas i morgon afton på Mosebacke, och då ska' vi närmare prata om, hvad vi nu endast hviskningsvis kunde förtro hvar andra.»

5.

Då Klas Fredrik Horn väl sett, att hans grefvinna försvunnit, gaf han sina gäster ett tecken att vara ogenerade.

»Men, kunna vi vara fullkomligt ostörda här?» sporde Ribbing.

»Det vet du lika så väl som jag,» inföll Horn. »Alla tjenarne hafva blifvit tillsagda att hålla sig i sina rum. Men hvad spörjes för nytt sedan sist?»

»Åh, kungen är galen som vanligt,» utbrast Anckarström, under det han våldsamt knöt händerna. »I och med förenings- och säkerhetsakten har han fått friare tyglar, som du vet, och nu regerar han enväldigare än någonsin förut. Hans passion för teatern tilltager också med hvarje dag och — —»

»Det är just derpå vi komma att stödja vår plan,» afbröt Ribbing häftigt.

Anckarström och Horn betraktade hvar andra frågande, och den först nämde hade just en mening på tungan, då ljudet af en vagn samt af galopperande hästar hindrade honom från att börja.

Några minuter derefter inträdde fem personer i salongen. De voro bröderne Jakob och Johan von Engeström, Karl Pontus Lilliehorn, Thure Johan Bjelke och Joachim Vilhelm Lilliestråle. Alla dessa kommo direkt från Jakob von Engeströms gård Klippingeberg i Bälinge vid Upsala och hade således tillryggalagt en ej så liten väg, de båda bröderne Engeström i vagn, de öfrige tre till häst.

»Gif oss något att dricka,» bad Jakob von Engeström, så snart han fått ytterkläderna af sig. »Under hela vägen från Klippingeberg har jag ej druckit mera än ett par glas vatten.»

»Och sedan raskt till förhandlingarne,» uppmanade Lilliehorn.

»Rätt så, broder,» yttrade Ribbing. »Du är alltid snabb i vändningarne.»

Silfverbägarna fylles snart med det skummande vinet, och den stärkande drycken satte inom kort nya krafter i de af resans besvärligheter på de eländiga höstvägarne utmattade lemmanne. Derefter togo alla åtta, värden inbegripen, plats i dennes arbetsrum. Dörren till salongen fick stå öppen, på det att ingen skulle kunna smyga sig dit in för att lyssna.

Förhandlingarne öppnades af Ribbing, lika hätsk mot Gustaf III som Anckarström. Han omtalade oförbehållsamt, att hans hat mot konungen härledde sig deraf, att denne genom sitt maktspråk öfvertalat fröken Charlotta De Geer att gifva öfversten Hans Henrik von Essen företrädet i fråga om äktenskap. Vidare grämde det honom, att adeln blifvit så tillbakasatt och mist en stor del af sina privilegier, hvilka i stället öfvergått på de ofrälse stånden. Hans hätskhet föranledde honom att fälla de allra bittraste uttryck om Gustaf III, och han yrkade energiskt på, att han så fort som möjligt skulle röjas ur vägen.

Vid detta uppslag studsade alla till baka, och Jakob von Engeström utbrast:

»Men, är ej detta ett allt för hårdt straff?»

»Hårdt,» inföll Ribbing i gäckande ton. »Kan något straff vara för hårdt för den, som så oförsonligt trampat våra rättigheter under sina fötter?»

»Nej, Ribbing har rätt!» bedyrade Horn och Anckarström, och den sist nämde fortfor:

»I veten, att jag förlidet år var på Gotland. Jag kommer ej nu särskildt i hog, hvad jag då yttrade om konungen och den politiska ställningen, men det vet jag, att hvad jag sade, det var öfverensstämmande med sanna förhållandet. Allt sedan jag tjenstgjorde vid lifgardet har jag för mina friare åsigter ej varit riktigt tåld af åtskilliga med onda samveten och krypande later; och de passade nu på att ställa mig i en ofördelaktig dager. Jag anklagades, såsom I veten, för lasteligt tal mot konungen, och då jag ej frivilligt instälde mig till

ransakning, lät Låstbom strängt bevaka mig och föra mig till baka till Gotland, der jag, under den tid ransakningen pågick, var utsatt för mångahanda förtretligheter från öbornas sida. Detta skall aldrig gå ur mitt minne, och ehuru flere, som kalla sig mina vänner, försökt öfvertyga mig om, att kungen personligen ej haft med den saken att skaffa, så är jag likväl fullt och fast öfvertygad om, att så är förhållandet. Visserligen blef jag frikänd, men detta kan ej det ringaste inverka på mina känslor. Konungen har velat min ofärd, och till gengäld röstar jag nu för hans död. Genom denna skulle vi också få en bättre hushållning än nu, ty flärden och konungens tycke för de kostbaraste företag skola inom kort försänka riket i omätliga skulder och dess inbyggare i ännu större fattigdom, än som nu är rådande. Det är visserligen sannt, att de lägre klasserna blifvit tjusade af hans förbindliga uppträdande och hans slöseri, hvarigenom ögat bländas och Stockholms pöbel nästan omedvetet tvingas till att strö blommor i slösarens väg. Och hvarför skulle ej bankomynt kunna utsläppas i rörelsen i stället för riksgäldssedlar? Jag är öfvertygad om, att den allmänna omsättningen i så fall skulle blifva lifligare och att — —»

»Det der var blott mörka taflor min bror målar,» inföll den mera eftertänksamme Jakob von Engeström, sekunderad af brodern Johan. »Finnes det då inte några ljusa punkter bland dessa mörka?»

Anckarström betraktade stillatigande von Engeström under några minuter. Det syntes, att han i sitt inre utkämpade en svår strid. Slutligen utbrast han:

»Jag kan ej upptäcka den minsta ljusa punkt, om ej min bror till äfventyrs menar kriget med Ryssland. Der finnes verkligen några ljusglimtar, men huru få äro de ej! Och skuggsidorna der, huru stort är ej deras antal. Tänk blott på Anjalaförbundet och säg sedan, att hären var konungen obrottsligt tillgifven. Tänk vidare på det snöpliga fredsslutet i Verelä, då ingenting af landvinning stod att få! Det är visserligen sannt, att detta krig höjt det svenska namnet, som efter Karl XII:s

död blef så förhånadt, med ära, men hur mycket folk och penningar har det ej kostat. Enskilda personer hafva visat stor tapperhet och blifvit belönade därför, men — — nej, jag kan ej fortsätta,» afbröt han sjelf sitt tal. »Mitt inre sjuder af harm, och stode Gustaf III i ett nu midt ibland oss, så skulle ingenting kunna hindra mig från att antingen genomborra honom med min värja, eller sända en pistolkula in i hans hjerta.»

Anckarströms vilda och råa natur hade blifvit upphetsad genom detta tal. Han sprang häftigt upp och knöt våldsamt händerna, under det han utbrast:

»Ännu en gång säger jag: Må han dö! Med glädje skulle jag blifva hans baneman, om lotten fölle på mig!»

»Jag instämmer med Ribbing och Anckarström,» inföll nu Horn, hvilkens ögon oafåtligt fasthängt vid Anckarströms läppar, medan denne talade. »Jag känner, att det hat som min fader på sistone bar till konungen, blifvit inympadt på mig. Må Gustaf III dö!»

Det blef en stunds tystnad, sedan dessa tre, konungens mest fanatiska motståndade, sagt hvad de tänkte. Om en fluga funnits i rummet skulle man kunnat höra dess surrande. Den pinsamma tystnaden bröts dock af Lilliehorn med dessa ord:

»Jag gillar i allt, att konungen måste aflägsnas från makten, men är det så alldeles nödvändigt att utgjuta blod?»

»Så frågar också jag,» inföll Thure Johan Bjelke. Johan von Engeström talade nu:

»General Pechlin borde nu vara här. Vi veta alla, att det är egentligen han, som är första driffjedern till och den egentliga själen i denna komplott, men — —»

»Han håller sig försigtigtvis undan på Ålhult*,» afbröt Horn misslynt, »och det just nu, då han bäst skulle behövas.»

»Lasta honom ej för det,» inföll Bjelke. »För ungefär en vecka sedan hade jag underrättelse från honom

* Jernbruk i Kalmar län, Tunaläns härad och Södra Vi socken, ej långt norr om Vimmerby.

och I kunnen vara säkra på, att han så mycket i hans makt står, förbereder en revolution der nere.»

»På hvad sätt då?» sporde alla med tydlig förvåning.

Bjelke svarade, under det hans läppar krusades af ett leende, som ej var utan sitt öfvermod:

»I torden hafva eder bekant, att konungens nya bränneriförordning väckt ond blod öfver allt i landet. Den forna husbehofsbränningen har han förbjudit för att öka statens inkomster. Vi hafva äfven varit vittne till, huru mångenstädes öppna oroligheter och betydliga underslef deraf varit en följd. Kronobrännerierna hafva ej motsvarat sitt ändamål och Pechlin försöker äfven att så mycket möjligt är underblåsa den oro och det missnöje, som i hans trakt råder mot denna kungliga förordning. Och kommer det en gång till utbrott, så har Pechlin försäkrat mig, att vi i småländingarne skola hafva verksamma medhjelpare.»

»Bra, bra,» ropade alla om hvar andra. »Vi lita på honom fastän frånvarande.»

»Men till saken!» utbrast Anckarström hetsigt. »Jag vill ha svar på min framställan: Skola vi röja konungen ur vägen? Det är Ribbings förslag som jag upptager.»

Åter uppstod en obehaglig tystnad, men den varade ej nu så länge, ty Ribbing tog varmt sitt förslag i försvar och på slutet yttrade han:

»Då jag för en tid sedan besökte spåqvinnan Anna Arfvedson, en qvinna, som känner nära nog hvarenda person i Stockholm, och som genom sina relationer har försänkningar på till och med de högsta orter, mutade jag henne att säga mig, hvad hon sagt till konungen, som för blott några dagar sedan i hemlighet varit hos henne. Den listiga qvinnan ville till en början ej ut med det, men en späckad börs häfde snart alla hennes betänkligheter.»

»Nå, hvad hade hon sagt konungen?» sporde alla med spänd nyfikenhet.

Ribbing fortfor:

»En afton hade konungen, åtföljd af Jakob De la

Gardie, kommit till henne för att få veta sitt öde. Efter många och långa funderingar hade hon varnat honom för en man, iklädd röd frack.»

»Röd frack!» utropade alla med en mun, och Horn tillade:

»Det finnes ju ingen, som för närvarande bär ett dylikt plagg.»

»Sannt,» inföll Ribbing och skrattade bittert, »men det roade mig att retas med hans majestät. Jag — —»

»Låt göra dig en röd frack,» afbröt Lilliehorn hastigt.

»Ja. Kan ni tänka er det. Så spionerade jag ut, när konungen en dag skulle passera Regeringsgatan och lagade så att jag, iförd den brandröda fracken, mötte honom. Det var svårt för mig att hålla kontenancen då jag såg hvilken förskräckt min konungen fick på sig. Han ryggade bokstafligen till baka, och jag har tydligt märkt, att han sedan det mötet fruktar mig, ty rätt så upplyst han i vissa hänseenden är, så kan han i andra ej frigöra sig från vidskepelsen.»

En del af de närvarande skrattade med full hals, ej så Anckarström och Horn. Denne sistnämde yttrade dessa förebrående ord:

»Det var i högsta grad oförsigtigt af dig att handla på detta sätt, när du vet, hvad som här är i görningen. Om nu en händelse skulle foga så, att vår komplott blir upptäckt, så skall naturligtvis konungen med stöd af sibyllans spådom nu genast misstänka dig och — —»

»Har ingen fara,» afbröt Ribbing sorgglöst. Men han återtog med allvarsammare röst: »Låt vara, att han misstänker mig. Han skall ändå ingenting kunna bevisa, ty här finnes ju ingen, som kan spionera på oss, eller hur?»

Och då han gjorde denna fråga betraktade han Horn med skarpa blickar.

»Nej,» svarade denne otvunget. »Här kunna vi vara fullkomligt ostörda.»

De sammansvurne kunde denna afton ej komma öfver ens om annat, än att konungens lif skulle tagas.

Hvad som ännu återstod att förhandla skulle uppgöras vid nästa sammankomst, om hvilken Horn skulle gifva besked, sedan han förvissat sig om tillståndet i staden och bland der förlagda trupper.

Då Horns gäster aflägsnat sig landvägen åt Stockholm (Anckarström och Ribbing hade nemligen fått hvar sin ridhäst ur stallet på Hufvudsta), framsmög Sven, en gammal tjenare hos grefve Horn, från sitt gömställe i foderladan.

»Det här står aldrig rätt till,» mumlade han. »Grefvinnan har gråtit, det såg jag nyss på hennes ansigte. Jag måste närmare taga reda på saken. Men tyst, der ropar grefven mig. Hvad är nu på färde igen.»

6.

»Det är fasligt, flicka, hvad du på senaste tiden blifvit dyster och grubblande,» yttrade mäster Hans till sin tjuguariga dotter Lena. »Jag menar på att du blifvit kär.»

Jungfru Lena sänkte sina ögon blygt mot golvet, under det en skär rodnad spred sig öfver hennes kinder.

»Nå, så svara mig,» utbrast mäster Hans och upplyfte flickans ansigte. »Ja, ja, det är alls inte för sent, att du tänker få dig en man. Jag har, Gud ske lof, något litet på kistbotten, och har ditt val fallit på — —»

»Så ni pratar, far,» afbröt Lena förvirrad. »Inte tänker jag på något sådant.»

»Jaså, inte det,» menade gubben Hans och satte armarna i sidorna, såsom han alltid hade för vana att göra, då han ville gifva eftertryck åt sina ord. »Inte det? Tror du inte, att jag sett att du pratat med Kalle åtskilligt smått och godt. Tror du inte att jag — —»

»Kalle! Usch då!» afbröt Lena och knyckte på nacken. »Ne-ej då, far!»

»I-i-inte,» repeterade mäster Hans och tog ett par steg till baka. »I-i-inte?»

Nu steg Lena upp, tog mäster Hans under hakan och sade, i det hon ömt smekte hans kind:

»Nej, far, jag tycker inte om Kalle, gesällen, utan om Nelke.»

Gubben Hans for till baka som stungen af en orm.

»Nelke,» skrek han. »Den fattiglappen, den — —»

»Ja, jag tycker om Nelke,» repeterade Lena. »Han är karl, han!»

De få hårtestar, som gubben Hans ännu hade kvar, voro nära att få gå all verdens väg. Han var till och med så våldsam, att Lena blef riktigt förskräckt.

»Far, far,» skrek hon till, »hvad går åt er. Är ni från vettet, eller har — —»

»Säg, att du inte ta'r Nelke, den bofven, den usle spionen,» röt gubben Hans. »Säg det fort!»

»Se så, far, var nu lugn,» sade Lena försonande. »Jag har aldrig tyckt om Kalle, men Nelke har jag tyckt om. Far säger att han är spion. Det der talet begriper jag inte, men hvad jag begriper, det är att — —»

»Att jag säger *nej* till det der, ja,» afbröt mäster Hans, som nu på allvar började fatta humör.

Lena var en duktig flicka. Hon visste nog att värdera sin far, ty den för många så svåra konsten hade hon lärt af sin mor, men när det kom an på hennes qvinliga känslor, då ville hon sjelf bestämma deröfver. Å sin sida var mäster Hans lika bestämd. Han höll strängt på, att ett barn skulle lyda sina föräldrar, och han ansåg det efter den tidens uppfattning af religionens och pligtens bud tillständigt, att han tvingade den tredskande att lyda honom. Han gjorde också ett försök dermed, med det lyckades ej. Slutet på förhandlingen blef, att Lena fick betänketid till dagen efter, men då skulle hon, enligt gubbens förmenande, ovilkorligt ha ändrat åsigt.

Men dagen derefter var den unga flickan lika motsträfvig, och då hon ej kunde få gubben Hans att taga

reson, såsom hon djerfdes säga honom rakt upp i ansigtet, sade hon:

»Om ni vill, far, så gå vi till mamsell Arfvedson. Hon kan säga, om Nelke och jag ska' bli olyckliga eller ej!»

Mäster Hans ryckte till. Det var ej så länge sedan han och Anders List på Djurgården talat om denna spåqvinna. Längre hade han önskat att få se den beryktade qvinnan, men omständigheterna och en viss rädsla för denna i hans tycke öfvernaturliga varelse hade hitils hindrat honom från att följa sin böjelse. Han öfvervägde för den skull en lång stund, hur han skulle göra. Slutligen sade han:

»Må göra. Mig lyster att se, hur den der käringen ser ut.»

»Akta er, far,» inföll Lena, »det kanske kan bekomma er illa att ni — —»

»Hvad är det, som kan bekomma mig illa?» sporde gubben och satte åter händerna i sidorna.

»Tyst, far,» förmanade Lena, »jag har hört mera om mamsell Arfvedson än ni kan ana, men jag vet också, att hon kan förutsäga tillkommande ting. Gå vi nu, far?»

Efter den betan hade gubben Hans ingenting vidare att säga. Under tystnad gjorde han sig i ordning, tog med sig så mycket penningar, som han tyckte att ett dylikt besök kunde vara värdt, och när skymningen inbröt begåfvo sig han och dottern på väg till den kända spåqvinnan.

»Det är någon som ringer,» utbrast mamsell Arfvedson och gaf tjenstflickan Brita en vink. »Men se först efter i hålet.»

Om en stund kom Brita till baka och redogjorde för, att det åtminstone ej var några »herremän», som sökte inträde.

Efter några ögonblicks betänkande svarade spåqvinnan:

»Släpp in dem.»

Det var Nelke och Fiskar-Mats, som trädde in. Den förre syntes helt och hållet hemmastadd, ty utan vidare krus slog han sig ned i soffan, hvaremot Mats nästan bäfvande stannade vid dörren. Nelke brydde sig ej heller om att taga honom ur hans föreställningar om den fruktade spåqvinnan, utan lät honom stå kvar på sin plats.

Denna gång dröjde det länge, innan Anna Arfvedson visade sig, och när hon äntligen kom in visade hon en tvär min och en afvoghet, som bjert afstack mot hennes vanliga tillmötesgående. Nelke visste dock att häfva hennes synbara motvilja med dessa ord:

»Säg oss om det är sant, hvad vi veta.»

Spåqvinnan stannade framför Nelke ett par ögonblick och betraktade honom forskande. En uppmärksam betraktare skulle dock hafva sett att de båda gjorde vissa tecken åt hvarandra.

»Hvad viljen I veta?» sporde hon slutligen och gaf Fiskar-Mats ett tecken att träda närmare.

Denne, som ej sett de hokus pokus, som Nelke och spåqvinnan haft för sig, trädde fram under det hans knä darrade. Framkommen till bordet, sade Nelke under det han fattade Mats' hand:

»Denne är en hederlig fiskare, som tror, att något sattyg bedrifves på Hufvudsta, och därför ha vi kommit hit för att rådfråga eder. Säg oss hvad ni vet.»

»Ja,» svarade Anna Arfvedson och betraktade först kaffesumpen sedan Mats, »du har för ej så länge sedan fört två personer öfver Ulfundasjön.»

»Ja, det har jag visst,» svarade Mats häpnande.

»Och du fick bra betaldt af dem?»

Ännu mera förvånad svarade Mats:

»Ja, det fick jag.»

Spåqvinnan synade å nyo kaffesumpen, vände sig derefter till Mats och sade:

»Det ligger mycket i din hand. Du kan blifva rik, om du sköter dig väl.»

Det svindlade för Mats' ögon. Rik ville han bli, men huru. Och då han betraktade spåqvinnan för att få närmare förklaring på hennes gåtfulla ord, gjorde hon endast en afvärjande rörelse med handen, till tecken att sammankomsten var upplöst. Mats vågade ej heller fråga något vidare utan följde stillatigande Nelke, utan att observera det fortsatta minspelet mellan honom och mamsell Arfvedson.

»Nu ringer det igen, Brita, hvem kan det vara?»

»Honom känner jag inte,» svarade Brita sedan hon en stund tittat i det bredvid dörren befintliga hålet, genom hvilket den innanför stående tydligt kunde se, hvem som befann sig utanför dörren. »Men att det är en karl och ett fruntimmer, det såg jag tydligt.»

»Öppna då!»

Bäfvande trädde Lena och mäster Hans in i sibylans helgedom.

Den unga flickan, förut så modig, kände nu en svår beklämning, då hon inom kort skulle stå inför den, som skulle komma att visa henne hennes förestående öde. De förut så blomstrande kinderna bleknade, och hade hon kunnat springa sin kos, skulle hon ej varit sen att göra det.

Och rätt så tapper mäster Hans föresatt sig att vara, var det ej långt ifrån, att han gifvit allt på båten. Han bemannade sig dock, kände efter om penningpungen ordentligt låg kvar i byxfickan och inväntade sålunda med tilltvunget lugn, hvad som komma skulle.

Och in trädde den fruktade spåqvinnan lika tyst och enkel som vanligt. Hon gjorde likväl nu ett undantag från sin vanliga regel, nemligen att hon, innan hon satte sig vid bordet, stannade och fixerade de nyhetsökande.

Det skarpa sätt, på hvilket hon gjorde detta, kom mästern Hans att utbrista, i det han betydelsefullt slog på den fickan, der börsen låg förvarad:

»Vi synas väl eder allt för tarfliga, men jag ska' säga, att här är inte ondt om penningar.»

Ett småleende krusade sibyllans läppar då hon svarade:

»Hvad bryr jag mig om penningar. Jag ser i det fördolda. Den som du, unga flicka, håller kär bör akta sig för vatten, det är allt, hvad jag kan säga.»

Lena rodnade och bleknade ömsom.

»Men, men,» stammade hon, »jag skulle vilja veta om — — om — —»

»Jag förstår hvad du menar,» afbröt sibyllan och skakade om kaffesumpen. »Faran kan undvikas, men med svårighet. Tårar komma att rinna. Tänk ej vidare på honom, ty det är mycket, som man ej bör strida emot.»

Lena hade blifvit allt blekare, och när spåqvinnan uttalade de sista orden sjönk hennes hufvud ned mot stolskarmen.

Mamsell Arfvedson ilade genast efter vatten, och snart återkallades den unga flickan till lifvet. Men blek som ett lik var hon, då hon vid faderns sida vacklade hem. Dagen efter låg hon i stark feber, och läkare förklarade att hennes förstånd vore i fara.

Den annars så kloke mästern Hans förbannade högt den stund, då han medföljde dottern till den beryktade spåqvinnan. Lena var ju hans enda barn, och om hon fölle ifrån, hvem skulle då ärfva hans besparingar?

7.

Året 1791 hade förrunnit, utan att någon särskild förändring inträffat i de politiska tilldragelser, som snart skulle spela en så stor roll i vår svenska historia och inför efterverlden ställa vårt land i en mindre smickrande dager.

De mot Gustaf III sammansvurne hade fortfarande sina hemliga möten på Hufvudsta, utan att det ens lyckats den nitiske och skicklige polismästaren Liljensparre, mannen med det stränga ordningssinnet och den skarpa blicken, att komma dem på spåren. Hvarje dag var Horn i hufvudstaden och kände sig för, och den kloke Bjelke, som hade djupa försänkningar inom militären, arbetade med insigt och skicklighet i att draga dess förmän på sin sida.

Komplotten var också anlagd med yttersta skicklighet, och den största försigtighet iakttogs. Väl tycktes polismästaren liksom vädra sig till, att det var åska i luften, men hvarifrån den skulle urladda sig, och när slaget skulle falla, det var för honom oklart.

Så förständig karl som Liljensparre än var, smittades han likväl af den allmänna tron på mamsell Arfvedsons förmåga att läsa i det tillkommande. Längre stred han med sig sjelf, hur han skulle göra, men en afton blef honom nyfikenheten och begäret att få höra något om sina aningar honom för öfvermågtigt. Sedan han gjort sig så oigenkänlig som möjligt, smög han sig, följd på afstånd af ett par poliskonstaplar, till spåqvinnans bostad. Denna låg ej mera vid Lilla Qvarngatan, utan vid den nu varande Johannis' gränd, som förenar Regeringsgatan med Johannis' kyrkogård, ej långt ifrån nu varande badhus. Huset, i hvilket den beryktade sibyllan nu senast tagit in, stod kvar till för kort tid sedan och var af två våningar, rödmåladt och omgifvet på ena sidan af ett plank i samma färg. Såväl husets

dystra läge och utseende som den ytterst besvärliga uppgången dit, passade förträffligt till dess ändamål, att herbergera den tidens mest berömda Pythia.

Ehuru Liljensparre så sorgfälligt anlagt förklädnaden, igenkändes han likväl på gången och rörelserna af sibyllan, men hon gaf ej med en min eller åtbörd tillkänna, att hon visste, hvem hon hade framför sig.

»Säg mig,» frågade Liljensparre, sedan han satt sig på ena sidan om bordet, och höll stadigt sina skarpa blickar fästa på spåqvinnans ansigte, »hur är den nu varande tiden beskaffad?»

»En konstig fråga,» svarade Pythian efter att en stund hafva betraktat sin kaffesump. »En konstig fråga i sanning,» upprepade hon och skakade på hufvudet. »Kan sjömannen på förhand säga, hvilket väder han skall få under sin resa, eller härföraren, om han skall vinna slaget, innan det blifvit utkämpadt?»

Liljensparre vred sig på stolen. Detta mystiska och obestämda svar gjorde honom förvirrad. Han fann sig likväl snart och gjorde en annan fråga:

»Synes något oväder vara i annalkande?»

Åter dök mamsell Arfvedsons näsa ned i den stora kaffekoppen och hennes hvassa ögon genomträngde det i botten liggande fördolda. Det dröjde också länge innan hon afgaf svaret, ja, till och med så länge, att polismästaren började blifva otålig.

»Den frågan I nu gjort är omöjlig att *nu* besvara,» yttrade hon slutligen. »Lugn råder ännu, men kanske att det är lugnet *före* stormen. Dock,» fortfor hon och fixerade skarpt Liljensparre, ja så skarpt, att han började känna sig besvärad och fruktade för att ha blifvit upptäckt, »ett vill jag dock lägga eder på hjertat. Den, som ej är nog rustad till att möta orkanen, han gör klokast i att skynda undan, medan tid är, ty större fartyg än en segelbåt har blifvit krossadt i brännin-garne.»

Den bestörte Liljensparre ville göra ännu flere frågor, men afspisades tvärt med denna förklaring:

»Dunkla makter yppa ej mera.»

Då han öppnat dörren för att gå, ljöd likväl ännu en gång sibyllans röst:

»Det kan lätt hända, att den som försöker hämma flodens lopp ryckes med i dess hvirflar och går för evigt förlorad.»

Med stor svårighet kunde Liljensparre taga sig ut för den branta och hala backen, och mer än en gång var han nära att förlora jemnvigten. Ändtligen stod han oskadad nere på Regeringsgatan, hvars lyktor flämtande kastade sitt skimmer på de omgivande husen. Snön föll i stora flingor, och den allt mera tilltagande stormen for tjutande genom sidogatorna.

Med snabba steg ilade han till sitt hem, och den natt, som nu följde, var för honom helt och hållet sömnlös.

»Akta dig för den strida flodens hvirflar,» ljöd en röst inom honom. »De kunna neddraga dig i djupet och låta dig för evigt försvinna?»

Men hvad menade hon väl med denna flod? Var det den politiska strömning, som genomgick Europas land, eller var den lokaliserad endast till hufvudstaden? Svaret låg i den dunkla framtiden.

Först när den matta ljusningen förkunnade, att dagen var i antågande, kunde Stockholms polismästare få njuta en kort hvila. Stärkt efter den samma, hur kort den än var, ilade han till sitt embetsrum, och innan dagen gått till ända hade han utgifvit skärpta bestämmelser angående politiska möten och hemliga sammankomster.

Det var detta som mamsell Arfvedsons mystiska ord utträttat.

Ofvan har blifvit nämndt, att Liljensparre var en skicklig och nitisk polisman. Han var ej allenast detta, utan äfven den, som egentligen blef upphofvet till vårt nu varande polisväsen. Som han dessutom var hänsynslös i sina fordringar och derjemte en blind anhängare af Gustaf III hade han gjort sig förhatlig, ej blott för de högre klasserna, hvilkas egenmäktiga framfart han med alla till buds stående medel försökte hämma, utan

äfven för de undra lagren, hvilka ej heller tyckte om att strängt hållas i tygeln. Innan han 1786 adlades, då han antog namnet Liljensparre, hette han Nils Henrik Aschan von Sivers och var son af en teologie doktor i Norrköping. Utnämnd till underståthållare straxt efter Gustaf III:s mord, kanske mest för den hänsynslöshet, hvarmed han ledde förhören med de fängslade samman-
svurna, miste han kort derefter sin syssla. Han dog 1814.

8.

Vid Myntgatan, fordom kallad Riddargatan, låg i det nu varande polishuset en af Stockholms äldsta källare. Den bar i sin skylt *tre kronor* och förvexlades också därför med den vid jerntorget liggande källaren »Tre kronor». Källaren vid Myntgatan hette egentligen Gamla Malmens, men kallades äfven en tid Stadskällaren. Namnet Gamla Malmens var ändock det, som mest begagnades.

Källarlifvet på denna tid var ej af det finaste slaget. När Punschen och toddyn väl gjort sin verkan, började grälet och följdes snart af slagsmålet, i hvilket alla de innevarande för det mesta deltog.

I ett af de inre rummen på sist nämnda källare, hade våra två bekanta, Nelke och Fiskar-Mats, tagit plats. Den tjocka röken från de yttre rummen, der en högst blandad publik sorlade och bolmade ur långa pipor, hvilkas innehåll ej alltid var det finaste, trängde sig in i den lilla kammaren, lade sig på väggar, stolar och bord och förorsakade i synnerhet Nelke, som ej var någon vän af att röka och ej heller tålde det, stort obehag, i det att de tunna molnen banade sig väg ned

i hans strupe och retade den, så att oupphörliga hostningar blefvo följderna. Det samtal, som Mats och han förde, blef därför ofta afbrutet.

»Vi måste stänga dörren, annars få vi ej vara i fred,» yttrade därför Mats och steg upp. »Röken är ju nu redan så tjock, att man nära nog kan skära den med knif.»

Men då Mats ämnade sätta sitt beslut i verkställighet, hindrades han af värden, som helt enkelt förbjöd honom detta »ofog», emedan lokalen skulle vara tillgänglig för alla. Mats opponerade sig, men då värden slutligen fick medhåll af ett par gäster, måste fiskaren gifva med sig. Han och Nelke togo för den skull plats vid ett litet, i en aflägsen vrå stående bord, der de ej hade några lyssnare bakom sig. Och här försiggick deras samtal i hviskande ton.

»Jag gick i dag öfver Packartorget, och då jag passerade förbi Kopparmatte mötte jag Sven och — —»

»Är Sven i staden?» afbröt Nelke lifligt. »Du sa väl att vi skulle träffas här?»

»Ja, och han kommer snart hit, blott han får uträtta ett par ärenden åt sig sjelf. Tyst, jag tycker mig höra hans röst derute.»

Det var också Sven, grefve Horns tjenare, som nu inträdde i det lilla rummet, sedan han genomsökt de större utan att der finna dem han sökte. Han slog sig genast ned hos Mats och Nelke, bestälde en mugg färsköl och blinkade derefter åt sina vänner, att de skulle vara försigtiga. Sedan han väl öfvertygat sig om, att ingen obehörig fans i närheten, sade han i låg ton:

»Vi måste akta oss.»

Nelke och Mats betraktade hvar andra med halft förskräckta blickar, och den sist nämde satte hastigt muggen till läpparne, för att ej värden, som i det samma tittade in, skulle märka hans förlägenhet.

»Vet han om någonting?» sporde Nelke försigtigt, sedan han hunnit sansa sig.

»Ja, han anar allt något,» svarade Sven, »ty knapt hade sällskapet i höstas lemnat Hufvudsta, förr än jag

kallades in till grefven. Och der må ni tro, att det blef förhör af. Aldrig har jag varit så illa ute, och jag tror knapt, att jag kunde svara på tre af de frågor, som haglade öfver mig.»

»Hvad var det för frågor?» sporde Mats.

»Ja, det skulle vara nöjsamt att veta,» inföll Nelke.

»Flytten er närmare intill mig, så ska' ni få höra.»

Sedan de tre vännerna intagit en sådan ställning, att deras hufvuden berörde hvar andra, sade Sven:

»Grefven har bestämdt kommit på mig, med att jag lyssnat till hans och hans vänners samtal, ty han prejade mig oupphörligt på, hvar jag befann mig den och den gången. Han frågade också, om jag kände er, och — —»

»Gjorde han det?» stönade Mats och Nelke på samma gång.

»Ja, så sant jag sitter här.»

»Tror du då, att kungen är i fara?» sporde plötsligt Nelke, gående rakt på saken.

Sven harklade ett par gånger, såg sig försigtigtvis till baka för att förvissa sig om, att de voro ensamma, och sade slutligen:

»Ja, det tror jag.»

»Men,» invände Mats, »vore det ej då så godt att först som sist underrätta polismästaren om hvad — —»

»Det är redan gjort,» afbröt Sven.

»Redan!» utropade Nelke och Mats på samma gång och den först nämde fortfor: »Har du gjort det?»

Ännu en gång såg sig grefve Horns tjenare till baka, och då han märkte att ingen lyssnare fans, svarade han raskt:

»Ja, det har jag. Och här,» fortfor han, i det han tog upp en börs med klingande mynt, »den här fick jag.»

Det syntes tydligt på de lystna blickar, som Mats kastade på börsen, att han önskade sig vara egare till den samma. Sven märkte också detta och sade, i det han vägde börsen framför Mats' ögon:

»Du kan också förtjena en sådan.»

»På hvad sätt då?»

»Genom att följa i spåren en viss herre, som heter Ribbing, just en af dem, som du i höstas förde öfver från Hornsberg till Hufvudsta, du vet.»

»Jaså, den der dagen, då det blåste så hårdt.»

»Ja.»

»Nå, hvar bor han då?»

»Det vet jag inte, men hvarje afton träffas han med sina bekanta på Gyllene Freden. Inte nere i källarsalen, utan i våningen en trappa upp. Helsa bara Gertrud, som sköter om serveringen der uppe, från mig, så gömmer hon dig. Förstår du?»

»Nog förstår jag, men hvem är Gertrud?»

»Min dotter, om jag ska' säga dig det.»

»Jag går dit redan i afton,» svarade Mats. »Hvem ska' jag sedan vända mig till?»

»Till polismästaren sjelf. Du vet ju, hvar polisen har sitt tillhåll?»

»Ja, vid Slottsbacken.»

Rummet fylles i det samma af gäster, och allt vidare samtal mellan de tre vännerna blef omöjligt. Sedan de därför betalt, hvad de tagit in, aflägsnade de sig. Afskedet utanför källaren blef kort. Sven tog vägen öfver Norrbro eller Nya bron; Nelke, som ämnade helsa på den blifvande svärfadern mästare Hans, hvilken hade varit tvungen att bifalla till sin dotters giftermål med skolläraren från Sandviken, följde Mats till den vid slutet af Österlånggatan belägna källaren Gyllene Freden, som ännu med sin skylt finnes kvar på samma plats. Här togo de medelst ett kraftigt handslag afsked af hvar andra, under löfte att dagen efter på utsatt tid sammanträffa på Gamla Malmens.

9.

Liljensparres spionerisystem var den mest vidsträckta man kunde ana. Ej heller sparade han hvarken på löften eller klingande belöningar, när det gälde att vinna sin afsigt. Så hafva vi sett att Sven, grefve Horns gamle betjent, fått bra betaldt för sina angifvelser, hvarigenom hans husbonde ganska sällan vågade sig in till staden för att ej gifva polisen anledning till svårare misstankar.

Äfven Mats hade lyckats i sitt spioneriförsök på Gyllene Freden. Gertrud, en näpen källarpiga, hade genast fört in honom i ett sidorum och lagat så, att en spricka på dörren till det rum, der Ribbing, Lilliehorn och flere andra befunno sig, ej smetats igen, hvadan fiskaren här fick höra saker, som kommo häret att nära nog resa sig på hans hufvud.

Men nu ville de sammansvurnes lycka, att hvarken Gertrud eller Mats eller ens värden på stället kände deras verkliga namn, ty de kommo alltid under antagna sådana, samt dess utom i förklädnader. När derfor Mats inför Liljensparre aflade rapport, om hvad som tilldragit sig på Gyllene Freden, kunde han ej taga på sin ed, att den af Sven uppgifne Ribbing verkligen varit der, och det af den enkla orsaken, att han ej personligen eller till utseendet kände honom. Han kunde således endast omtala, att en komplott mot en hög person vore å bane, men hvem denne personen var, det visste han ej heller, all den stund de sammansvurne visligen ej yppat något namn.

»Såg du då ingen utaf dem?» sporde Liljensparre otåligt.

»Jo, nog såg jag genom en springa på dörren, men alla hade masker för ansigtet och långa kappor.»

»Skulle du kunna känna igen dem en gång till?»

»Tror nog det.»

Nästa afton hade polismästaren hemligen utsatt vakt för att gripa de misstänkte. Lilliehorn, som först passerade Österlånggatan framåt, märkte dock der och hvar i gränderna misstänkta figurer och anade oråd. I stället för att som vanligt gå upp till samlingsrummen genom gränden, passerade han förbi Gyllene Freden och hade lyckan med sig att på Jerntorget möta de andra kamraterna, hvilka här sammanstött. Han trädde raskt in i deras hop och underrättade dem med några dämpade ord om sina misstankar. Sådana varningar betydde mycket på den tiden och Lilliehorns fick äfven ökad betydelse vid åsynen af ett par undergevaldiger, som på omvägar närmade sig. Flocken åtskildes genast och ehuru gevaldigerne skyndade efter, lyckades ändock alla undkomma.

Denna motgång nedslog likväl ej polismästarens mod. Ett annat sätt att få de misstänkte fast uttänktes snart, och Mats var genast villig att åtaga sig budbärarsysslan.

Då han därför dagen derefter kom upp på Liljensparres embetsrum med ingång från Polisgränden, nu varande Bollhusgränd, för att mottaga betalningen för sitt spioneri, frågade polismästaren honom, om han vore hågad att med det skyndsammaste fortskaffa ett bref till länsmannen i Solna. Men brefvet måste gömmas väl och affärden dit ut ske samma dag.

Dertill var Mats genast villig. På samma gång han fick sina penningar mottog han också brefvet och så begaf han sig Drottninggatan uppåt.

Eftermiddagen var blåsigt och kall och stora snöflingor hvirflade omkring i luften. Det skulle allt känts behagligt, om gubben Mats nu haft en hästkrake och en släde, men ingen syntes till med hvilken han kunde få åka åt Karlbergshället till. Han måste för den skull anlita sina goda ben.

Huttrande af köld hade han hunnit fram till Lilla Vattugränd, der skylten på källaren Mercurius gnisslande svängde för vinden. Mats hade ett par gånger förut

varit der inne och visste, att man mådde godt der, så framt man hade att betala med. Och det hade han ju.

»Polismästaren får vänta», tänkte han. »Tids nog kommer jag väl ut till länsmannen, och för resten kan väl ingen förmena mig att ta' en sup i den här kölden.»

Sagdt och gjordt. Fiskargubben klef in i skänkrummet och välkomnades genast af värdens fryntliga:

»I dag kan det väl behövas en sup, märker jag.»

»Jo jo men», svarade Mats och hällde snabbt i sig den värmande drycken.

»Det var kanske för litet», menade värden, som stod bredvid med flaskan i handen, ty han kände sitt folk.

»Ja, inte kändes den mycket», inföll Mats. »Häll i bara!»

Det tvära omslaget från köld till värme, samt den hastighet, med hvilken Mats tömde de ganska försvarliga suparna, ofvanpå hvilka han sedermera drack en mugg färsköl, gjorde att han började känna sig något tung i hufvudet. När värden märkte detta förordade han en sup till för att jaga den påkomna dåsigheten sin kos. Denna kur hade äfven Mats fordom begagnat och funnit sig väl deraf. Den tredje supen inmundigades, och den hade till följd att Mats, som i allmänhet var ganska talträngd, när han var ute i sådana ärenden som det han nu skulle uträtta, något lossade på tungbandet. Värden på stället, som verkligen såg ledsen ut, eftersom han mot vanligheten hade tomt i skänkrummet, och som därför gerna ville underhålla sig med prat, tog nu bladet riktigt från munnen, då han såg att hans ende gäst ej skulle vara omeddelsam:

»Du ska' kanske gå en lång väg i dag?» sporde han.

»Åhja», menade fiskaren och lade omedvetet handen på bröstfickan, i hvilken brefvet låg. »En sup till, för se, jag ska' ända ut till Solna länsman, och det är lång väg, ska' jag säga.»

Hade den oförsigtige Mats kunnat se in i nästa rum, skulle han genast märkt, huru en der inne sittande person utan att göra det ringaste buller flyttade sig så

nära dörren som möjligt och lade ena handen till örat för att kunna höra bättre.

»Hva' tusan ska' du hos länsmannen att göra?» sporde värden nyfiket. Är det kanske något tjufband, som ska' spåras upp?»

»Ne-*ej*, inte just det», svarade Mats, som nu tog sin tjerde sup och började känna sig mer och mer tal-trängd, »men se jag ska' säga, att polismästaren har något annat i kikarn, och därför ska' länsman underrättas, men hvad det står i breflappen jag fick, det vet jag inte. »Vi hade ett lustigt spektakel i går qväll», fortfor han och tömde den andra ölmuggen», och det var på Österlånggatan.»

»Hvad var det för ett spektakel?»

»Jo se, det är som så, att vi skulle ta fast några herrar, som ha för afsigt att ställa till uppror eller tocke der, men gevaldigerne voro för lata i benen, så att de andra kommo undan och — — —.»

»Och nu tror polismästaren att de rymt utom staden, så att han vill varsko Solna länsman», afbröt värden.

»Ja, just så», svarade Mats med sväfvande tunga. Värmen, bränvinet och ölet i förening hade gjort honom en smula pirum.

»Ja, det säger jag», utbrast värden, sedan han satt sin gäst i en bekvämare ställning, »att nog är det svårt att lefva nu, det får nog jag känna. Det är inte nu som för en tjugu eller tretti år sedan. Nu ska' polisen lägga sig i den aldra minsta småsak, som inte angår den och — —.»

»Hva', hva'», afbröt Mats, i en hast vorden nykter. »Har inte polisen med rebeljon att göra, det vore väl sjelfvaste den svedde. Här är pengar och tack för mig. Jag vet hvad kalaset kostar och det här är jemt.»

Och innan den förbluffade värden hann säga ett enda ord till sitt försvar hade Fiskar-Mats-försvunnit.

Men samtidigt med honom skyndade äfven den i det inre rummet lyssnande personen ut genom en bakdörr och följde så tätt efter den stapplande Mats som

han ansåg rådligt för att ej väcka misstankar, hvarken hos Mats eller hos någon af de honom mötande.

10.

En lysande skara var församlad i konungagunstlingen Gustaf Mauritz Armfelts rikt upplysta våning. Militära och civila uniformer blandade med utsökta och dyrbara damtoaletter, ty det var en bal, som den mäktige mannen denna afton gaf. Nästan allt hvad hufvudstaden egde af framstående personer var här representeradt, men i hela samlingen väckte ingen så stor uppmärksamhet som värden sjelf. Ett ståtligt och vackert yttre med ögon, ur hvilka snillet blixtrade, en lätt och snillrik konversation efter det då förherrskande franska maneret gjorde honom oemotståndlig, isynnerhet hos det täcka könet.

De herrar, som ej dansade, hade dragit sig tillbaka till de inre rummen, der det antingen spelades eller dracks, och der samtalsämnen voro mångahanda. Såsom värd för denna brokiga samling måste Armfelt räcka till öfverallt. Än såg man honom föra någon af de sköna damerna i dansen, än satt han vid spelbordet och skötte sina kort med mästerskap, än uppmanade han, sjelf med det fyllda glaset i hand, till dyrkande af vinguden, än fördjupade han sig i klyftiga samtal med gamla rådsherrar, i literära med Thorild, Leopold, Kellgren, med flere skalder; med ett ord, han räckte till öfverallt och hade uppmuntrande ord och blickar åt de unge män, som under hans beskydd ämnade utbilda sig till ämbetsmän.

Vid ett tillfälle, då han lemnade spelbordet för att ila ut i balsalongen fattade en kraftig hand tag i hans arm. Förvånad öfver detta sätt att göra sig påmind

vände han sig hastigt om. Han stod ansigte mot ansigte med Liljensparre.

»Förlåt, herr baron», hviskade denne och drog Armfela med sig in i en fönstersmyg, »är det sannt, att hans majestät skall komma hit i afton?»

»Det har jag mig ej bekant», svarade Armfelt förbluffad. »Nog hade jag tänkt att fråga, om hans majestät ville göra mig den äran, men — — men hvarför spørjer ni detta?»

»För att kunna utsätta polisvakt här», svarade Liljensparre.

»Polisvakt», eftersade Armfelt, nu verkligt förvånad. »Skulle en dylik vakt behövas, då hans majestät har sin egen lifvakt?»

»Ni förstår mig ej», inföll polismästaren under det hans stränga anlete mörknade. »Mellan fyra ögon kan jag säga eder, att det jäser i alla samhällslager. Jag vet, att ni är konungen lika obrottsligt tillgifven som jag och derfor kan jag tala rent ut. Nåväl; jag har allanledning att tro, att konungens lif är hotadt, men — —».

Den häftighet, hvarmed Armfelt ryckte till kom Liljensparre att afbryta sin mening. Han fortsatte den likväl genast:

»— — men från hvilket håll stormen kommer, det vet jag ej, icke heller hvilka de äro, som hålla de osynliga trådarne i sin hand. Jag spårar dem ändock, men är ännu oförmögen att handla så som jag önskar.»

Då Liljensparre slutat for Armfelt några gånger med handen öfver pannan liksom för att reda de tankar, som stormade in på honom. Slutligen sade han:

»Männe ej allt sammans endast är en dröm, en elak gyckelbild, som — —?»

»Nej, ingen dröm, ingen gyckelbild», afbröt polismästaren lifligt. »En händelse från i förrgår har låtit mig se, att allt är verklighet. Jag hade med en fiskare från Hornsberg, en person, som står i min sold sedan någon tid tillbaka, sändt ett bref till länsmannen i Solna att hålla ständig vakt omkring Hufvudsta, den orolige

Horns egendom och vid första tillfälle gripa dem, som kommo på besök till grefven, om — —».

»Hvarför?» inföll Armfelt hastigt.

»Jo, därför, att jag håller dem för att vara konspiratörer.»

»Eger ni bevis derpå?»

»Icke ännu, men jag har velat använda en fint för att komma åt den. Ingen eger nämligen rättighet att färdas utom hufvudstadens gränser utan pass. Och som jag ansåg troligt, att de konspirerande herrarne ej skulle bry sig om att begära ut pass, då de naturligtvis måste uppgifva sina namn och målet för sin resa, något som de måste vara rädda för, så hade jag i brevet anmodat sagde länsman att genast försäkra sig om deras personer och skicka dem hit.»

»Nå, det var ju ett bra påhitt», utbrast Armfelt.

»Ni kan således snart — —.»

»Men ödet har korsat mina planer», afbröt Liljensparre. »Budbäraren har blifvit mördad i närheten af Norrtull och brevet bortsnappadt. Att det ej varit en vanlig simpel mördare synes deraf, att de penningar karlen bar på sig, ej blifvit stulna.»

»Endast brevet?» sporde Armfelt tankfull.

»Ja, endast brevet.»

»Välj då en säkrare budbärare», menade Armfelt, »till exempel en ur polisen.»

»I morgon skall jag göra det. Orsaken hvarför jag nu talat med eder om denna sak, är att äfven ni måtte vara på er vakt. Att jag är hatad därför att jag, så godt sig göra låter, söker införa en bättre ordning, det har jag dagligen bevis på, men hela mitt lif är helgadt konungen och den rättvisa, som måste finnas, om samhället skall kunna ega bestånd och den enskilde få njuta det lugn han har rättighet att begära, då han är en laglydig medborgare. Och skulle illasinnade människor taga mitt lif, så har jag ändock den tillfredsställelsen att hafva gjort min pligt.»

En kraftig handtryckning och de båda gustavianerna skildes åt, den ene för att grubbla öfver den oro, som

allestädes yppade sig, andra för att tråda en sprittande dans med den sköna Magdalena Charlotta Rudensköld, den mest lysande stjernan vid Gustaf III:s hof.

I hörnet af ett annat rum suto mystikern Gustaf Björnram och hertig Karls gunstling Gustaf Adolf Reuterholm. De tyckte mest om att så mycket som möjligt dölja sig, och bådas karakterer passade äfven bäst för ensligheten och skumrasket. I synnerhet tycktes de finna sig ej så litet generade, när den rättframme Liljensparre någon gång passerade genom rummet.

»Underligt att hvarken Horn eller Ribbing äro här», yttrade slutligen Björnram. »Åtminstone trodde jag mig skola få träffa den sist nämnde här.»

»Åh, de ha nog annat att bestyra om», inföll Reuterholm under det ett satiriskt leende spelade kring hans läppar.

»Annat att bestyra om! Hvad skulle det vara?»

»När det kokar och sjuder i grytan, så måste det alltid finnas någon, som ser till, att ej alltsammans kokar öfver», ljöd Reuterholms svar. Men det är sannt, jag har glömt fråga, hur det gick med andebesvärjelsen i Lofö kyrka i förrgår. Var konungen belåten?»

Skälmen Björnram höjde en stund armarne mot taket, tog på sig en hemlighetsfull min och utbrast:

»Tack vare mina djupa studier i mystiken lyckades jag frambesvärja de åsyftade andarne.»

»Hvilka vore de?»

»Gustaf II Adolf och Adolf Fredrik. Schröderheim tackade mig derefter särskildt för den njutning jag förskaffat konungen, som funnit sig högligen tilltalad af hvad han såg.»

»Det är väl inte alla, som ega denna förmåga att råda öfver andeverlden», utbrast Reuterholm eftersinnande.

»Oh, nej! Blott ett fåtal. Det fordras ett känsligt och svärmiskt sinne för det första och derefter en orubblig förtröstan och stark vilja för att få magt med de öfverjordiska. Det ringaste tvifvel förer oryggligt bort från målet.»

»Skulle ni äfven här kunna visa eder höga konst?»

sporde Reuterholm och betraktade liksom med en viss aktning andebesvärjaren. Denne betänkte sig några minuter, hvarefter han yttrade:

»Det beror på vissa omständigheter, men jag tror det ändock icke, ty för att kunna lyckas måste åskådaren äfven vara genomträngd af tanken på en lycklig utgång.»

Medan Reuterholm och Björnram fördjupa sig i vidlyftiga hårklyfverier angående andebesvärjningarne vilja vi här efter säker källa förtälja, huru det gick till vid frambesvärjandet af de båda ofvan nämnda konungarnes andar i Lofö kyrka. Det heter derom:

»Förberedelserna till andeskådningen, som företogos af Björnram och en hans medhjelpare inom stängda dörrar, bestodo deri, att fina tagelsträngar fästes i ljuskronorna och att vid dessa strängar fästes masker, som voro fastsydda på något hvitt tyg och medelst tagelsträngarne kunde upphissas och åter nedsläppas. Sedan detta var färdigt ströddes rökpulfver rundtomkring på golvet. Strax derefter infann sig konungen, i sällskap med hofstallmästaren Munck, statssekreteraren Schröderheim och tre andra. Sedan dörrarne åter blifvit stängda, gjorde Björnram flera korstecken och framumlade några mystiska ord, hvarpå rökpulvret antändes och medhjelparen, som var undangömd, sakta uppdrog den ena masken, som med det hvita tyget liknade en död i sin svepning. Denna mask föreställde Gustaf II Adolf. Den andra masken, som på samma sätt upphissades och nedsläpptes, föreställde framlidne konung Adolf Fredrik.»

Och då man vet att ännu i vår upplysta tid så kallade undergörare och taskspelare begagna sig af liknande knep och att de af en ej så liten allmänhet blifva ansedda för att ega öfvernaturliga egenskaper, hur mycket lättare var det ej då för en skälm af Björnrams skrot och korn att innästla sig hos den på mystikens läror troende konungen! I förbigående må här nämnas, att Björnram likväl snart föll i onåd och dog nära nog i armod den 28 Mars 1801. Men oaktadt hans bedrä-

gerier delvis blefvo afslöjade, fasthöll ändock Gustaf III vid mystiken och gaf sin nåd åt en annan »undergörare» vid namn Ulfvenklou.

Den lifliga balen slutade en god stund efter midnatt. En stund innan detta skedde, närmade sig Armfelt Liljensparre och öfverräckte åt honom ett litet, omsorgsfullt hopviket bref, hvarpå han ämnade aflägsna sig.

»För all del stanna», bad polismästaren, »och tro inte att detta är någon kärleksbiljett. Mig sänder ingen en sådan, om ej i form af en kula eller en värjstöt.»

Brefvet innehöll blott få ord, men dessa så mycket mera betydelsefulla.

»Läs» utbrast Liljensparre och öfverräckte den lilla lappen åt Armfelt, »men läs det tyst för er sjelf.»

Och Armfelt läste under det förvåningen alltjemt steg:

»Floden närmar sig, men ännu kan den hämmas vid Hufvudsta.»

»Intet namn finnes här under», mumlade Armfelt. »En besynnerlig utgjutelse.»

»Ej alls besynnerlig», svarade polismästaren och omtalade sitt besök hos spåqvinnan Arfvedson. »Jag börjar nu ana, att denna qvinna, som döljer sig under den mystiska spåaffären, kanske håller flera af de politiska trådarne i sin hand än någon kan ana. Att hon är full af list, det kan ej betviflas. Genom de många bekantskaper hon ej kunnat undgå att göra, kan hon tvifvelsutan skaffa sig sådana underrättelser, som för de oinvigde måste anses såsom rent af öfvernaturliga. Nu beder jag er, baron, att tills vidare ej yttra en halfdragen mening angående denna sak. Redan i morgon skall jag försöka att dämna floden vid Hufvudsta.»

Och tidigt nästa morgon skyndade en gevaldiger i spetsen för åtta så kallade »uppsyningsmän», alla fullt beväpnade, på lönlige stigar ut till Hufvudsta, i hvars granskap de gömde sig.

II.

Den unga grefvinnan Horns ängslan öfver mannens deltagande i sammansvärjningen gaf henne ingen ro hvarken natt eller dag. Att försöka inverka på honom genom böner ansåg hon vara omöjligt, emedan det hat, han hyste till konungen, öfvervägde kärleken till maken. Hvad skulle hon då göra?

Efter mycket funderande beslöt hon sig för att uppsöka den ryktbara spåqvinnan »mamsell Arfvedson», men det var först efter flere betänkligheter, som hon tog detta steg, och utan att underrätta mannen derom. Med dystra aningar begaf hon sig på vägen och nästan utom sig af förskräckelse återkom hon till sitt hem.

»Har något förargligt inträffat, eftersom du ser så upprörd ut?» sporde grefve Clas, då han infört sin hustru i salongen. »Har du kanske blifvit förfördelad, så nämn blott — —.»

Innan han fick tala till punkt berättade grefvinnans ymniga tårar på sitt stumma språk, att hon led.

»Men, så tala då», utbrast grefven och började känna sig ängslig till mods. »Jag hoppas att du är uppriktig mot mig.»

Grefvinnan Maria stred länge med sig sjelf. Hon måste inom sig tillstå, att hon blygdes för att bekänna, att hon begagnat sig af en så lumpen utväg, som att besöka en spåqvinna för att få veta, hvad ödet hade beslutit, men å andra sidan fann hon en ej så ringa tröst uti, att hon hade många deltagarinnor i en sådan färd. Då mannen med en stämma, som ej tålde någon motsägelse, åter upprepade sin anhållan, bekände hon ändtligen sin svaghet.

Grefve Clas stod några ögonblick förstummad. Derpå sade han med en röst, som darrade af förebråelse och sinnesrörelse:

»Du har gjort orätt, Maria, när du ej yppade ditt

beslut för mig. Men när det nu är skedt, så berätta, hvad spåqvinnan sagt.»

»Åh, hon sade förskräckliga ting», inföll grefvinnan och dolde ansigtet i händerna.

»Jag vill ändock höra hvad hon sagt», utbrast grefven allvarligt och bestämdt.

Efter några sekunders betänkande yttrade den unga grefvinnan, ofta görande ett afbrott mellan meningarne:

»Hon såg en blodström — — —. Så talade hon om gråa murar och fuktiga hvalf och slutligen, men förskona mig från att fortsätta, jag — —.»

»Jag vill veta allt, hvad hon sade», yttrade grefve Clas, oaktadt han ej kunde afhålla sig från en inre rysning. »Det är väl inte så mycket sannt i, hvad en sådan — — —».

»Tyst, tyst», afbröt den mera vidskepliga grefvinnan och lade sin ena hand öfver makens läppar. »Hon talade ju om, att du ofta brukade få besök af beväpnade män, och hur skulle hon kunna veta detta, om ej genom sin förmåga att se in i såväl det framfarna som det tillkommande. Och fullkomligt allvarsam var hon, då hon förespådde dig en lång resa öfver vatten till ett främmande land. Hu, jag ryser, blott jag tänker på hennes dolkhvassa ögon och olycksbådande stämma. Den lät alldeles som om den skulle kommit direkt ur grafven.»

Grefvinnan lutade åter hufvudet i händerna och suckade djupt.

Äfven på grefve Clas hade makans ord mot hans vilja gjort ett starkt och pinsamt intryck. Han satt länge i samma ställning som grefvinnan och orediga tankar genomkorsade blixtnabbt hans hjerna. Slutligen upplyfte han hufvudet, lät sina blickar en stund irra ut öfver den isbelagda Ulfundasjön och sade derefter med en röst, som lät dof och nära nog hopplös:

»Det finnes en högre makt, som länker våra öden, och i den maktens beslut förmår ingen menniska ingripa. Är det mitt öde, att jag skall gå under i kampen för det rätta, nåväl, må då — —.»

»Clas, Clas», utropade den unga grefvinnan och

kastade förtviflad sina armar kring makens hals, »hvad är det för ord du yttrar. Kan ej din hjerna längre tänka redigt, eller har du — — —.»

Ljudet af hästhofvar mot den frusna marken afbröt hennes tankegång. Hastigt sprang hon fram till det fönster, hvarifrån man hade utsigt öfver gården, men hade knappt hunnit kasta en blick dit ned, förrän hon förskräckt for tillbaka, slog händerna för ansigtet och utropade:

»Nu äro de här igen! O, hur förfärligt! Clas, min älskade make, om du ännu hyser en gnista kärlek till mig, så fly dem! Låt mig gå ned och säga, att du ej är hemma, att du rest till — —.»

Den svaghet, som för en stund hållit Clas Fredrik Horn fjettrad, hade som genom ett trollslag försvunnit, då han af hustruns utrop förnam, hvilka de ankommande voro. Han rätade upp sin manliga gestalt, lösgjorde med mildt våld makens armar och afbröt hennes förtviflade utrop med dessa ord:

»Det är för sent att nu rygga tillbaka. Tyrannen må få sin lön, och sedan — — —.»

Ett anskri från den unga grefvinnans läppar hejdade honom. Makans hufvud föll maktlöst ned på hans axel, och då han försökte att med ord och kyssar väcka henne, fann han, att hon var afsvimmad. Med tillhjälp af en kammarpiga blef grefvinnan Maria nedburen till sitt rum, och tjenarinnan tillsades att egna henne all möjlig vård. Derefter gick grefve Clas att möta sina vänner, hvilka redan hade bestigit hufvudtrappan.

»Vi måste skynda oss, om något skall göras!» utropade Anckarström häftigt, då han och hans kamrater väl hunnit upp till grefve Horns arbetsrum. »Jag vet att Liljensparre har fått nys om våra sammankomster. Se här», fortfor han och kastade det bref, som Fiskar-Mats erhållit i uppdrag att föra till länsmanen i Solna, på bordet. »Läs och döm sedan!»

Clas Horn genomögnade hastigt den lilla brefflappen, och när han slutat läsningen skiftade han färg.

»Jaså, det har gått så långt», mumlade han mera för sig sjelf. Högt sporde han, vänd till Anckarström. »På hvad sätt har detta bref kommit i dina händer?»

»Jag är van att handla, jag», inföll den tillfrågade. »Lyckan ville, att jag samma dag budbäraren kom in på källaren Marcurius för att stärka sig till den långa färden, äfven befann mig der i ett inre rum. Mats, så hette budbäraren, densamme som i höstas förde Ribbing och mig öfver sjön, tog för många supar, så att han raglade i väg i stället för att gå på stadiga ben. Nu veten I tvifvelsutan, att jag inte länge öfverväger en sak. Det der brefvet, som han i sin dumhet pratade om för källarvärden, lekte mig naturligtvis i hågen. Skulle jag tillåta, att det framfördes till målet? Nej, en sådan dåre kunde jag aldrig blifva; dertill stod alltför mycket på spel. Efter honom således! Vid Norrtull fans ej ens skuggan af en menniska — — nåja — — resten kan du väl förstå, eftersom brefvet är i mina händer.»

»Och Fiskar-Mats», sporde Clas Horn, med knappt hörbar stämma, »hvad blef det af honom?»

»Den resan han fick göra var längre än han tänkt på, när han satt på krogen», svarade Anckarström och skrattade hånfullt. Och inte hade han mycket gagn af suparne och ölet, det kan jag försäkra.»

Sedan den förstämning, som uppstått i följd af Anckarströms berättelse gifvit med sig, utbrast Ribbing:

»Anckarström har rätt. Vi måste skrida till skyndsamt afgörande, ty så snart vårt beslut är fattadt, måste vi, för att häfva alla misstankar, upphöra med våra besök här. Låtom oss alltså afgöra hvem af oss, som skall spela hufvudrollen.»

Det uppstod en dyster tystnad och det tycktes som om en och annan i sista ögonblicket ämnade rygga tillbaka. Att så med berådt mod begå ett lömskt mord på sin konung, framtvingade oemotståndligt betänkligheter hos mer än en.

Ribbing märkte detta och utropade med vredgad stämma:

»Vi hafva väl ej kommit hit för att återtaga hvad som fordom blifvit uppgjort. Men är det någon, som i denna stund känner ånger öfver — —».

»Nej, nej», ropade alla med en mun, innan talaren slutat.

»Nå», utbrast Ribbing, »då blir frågan denna: Hvem af er skall bringa honom om lifvet? jag vill sjelf vara med derom.»

»Jag också», inföll Horn.

»Mina herrar», utbrast nu Anckarström, »jag anser mig hafva företrädesrätten, därför att jag blifvit mest förfördelad. I torden alltså — —».

»Kanske inte äfven jag har skäl att hata honom», menade Ribbing. »Hvem har omintetgjort min lefnads lycka om ej kungen! Jag har lika stor anledning att hata honom som Anckarström.»

Horn inföll nu:

»I glömmen, att också jag har rätt att fordra upp rättelse för beteendet mot min fader. Det hat, som denne på sistone bar till Gustaf III, är så fast inympadt på mig, att jag aldrig kunnat och aldrig skall kunna frigöra mig från detsamma. Jag anser mig alltså hafva lika stor rättighet som Anckarström och Ribbing att personligen hämnas de oförrätter min far lidit, ty derigenom har kungen äfven skymfat hela min släkt.»

»Efter hvad jag nu hört», inföll Jakob von Engeström med en röst, som lindrigt darrade, men som blef fastare, ju mera han talade, »är konungens död ovilkorligt beslutad. Detta har jag ingenting emot, ty han har äfven grymt förbrutit sig mot hela nationen. Men naturligtvis kunnen I ej, alla tre, handla hvar och en för sig sjelf, om I viljen hoppas på en god utgång, ty mot eder egen åstundan skolen I då komma att motarbeta hvarandra. Och som alla tre tyckas hafva lagt i dagen sådana skäl, att de hafva lika stor anledning att blifva den handlande personen, så föreslår jag, att lottning verkställes mellan dem, ty då skall ingen komma att säga, att mannamån

haft sin hand med i spelet. Det är då ödet, som sjelf utvalt verkställaren af vårt oryggliga beslut.»

»Ja, ja, låtom oss draga lott; då sker ingen orättvisa», utbrast Horn. »Men fort till verket!»

Tre lika stora papperslappar af olika färg vekos tillsammans och lades i en hatt, sedan Anckarström, Horn och Ribbing en stund begifvit sig ut i salongen. Derefter inkallades de åter och Jakob von Engeström sade, i det han väl omskakade hatten:

»Häri ligga tre hopvikna papperslappar. Den, som tager den svarta, är den utvalde. Alla tre skola taga på samma gång.»

Med dessa ord höll han upp hatten så pass mycket, att lottdragarne måste höja sig på tåspetsarne för att kunna taga sin papperslapp. Dessa ögonblick voro af gripande betydelse, ty ej blott en konungs lif, utan äfven en genomgående förändring i det allmänna tillståndet måste blifva en följd deraf.

Den, som allra mest berördes af denna handling var Lilliehorn. I dessa ögonblick svigtade han verkligen, ty denna lottdragning om en konungs lif förekom honom i all sin enkelhet rent af ohygglig. Han kände, hur hjertat bultade och han drog sig i tysthet undan till ett fönster, att ej hans sinnesrörelse skulle förråda honom.

Några sekunder stodo de tre lottdragarne med knutna händer midt emot hvarandra. Deras anleten voro bleka, men lugna. En af dem skulle hafva den svarta, döden bebådande lappen, men hvem? Det var ovissheten derom, som gjorde de få sekunderna till en lång marterande evighet.

Von Engeström gaf ändteligen tecknet och de tre händerna öppnade sig. Alla de sorgfälligt hopvikna lapparne voro hvita.

»Hvad vill detta säga!» skrek Ankarström ursinnigt.» Ett så elakt skämt kräfver — —».

»Veckla upp lapparne», ljöd von Engeströms lugna svar.

Detta verkställdes med feberaktig brådska, och den

ödesdigra svarta lappen hade tillfallit Jakob Johan Anckarström. Denne jublade och utropade högt:

»Blott rättvist. Den skymf *jag* lidit kan endast aftvås i blod!»

12.

Vi veta af det föregående, att Nelke och Lena voro ämnade att blifva ett par. Längre hade också Sandvikens skollärare slagit sina lofvar kring den »täta» smedsdottern, men såsom han sjelf trodde, utan hopp om framgång. I den handfaste gesällen Kalle, som litet emellanåt gaf Lena de ömmaste blickar, dem hon, det måste vi erkänna, aldrig låtsat se, ty Kalle var en bekant storsupare och slagskämpe, hade Nelke af helt naturliga skäl fått en dödsfiende, som öppet lofvat att »märka» honom vid lägligt tillfälle. Men för att detta tillfälle ej skulle komma, höll sig Nelke visligen undan, ty mot Kalle vågade han ej uppträda rätt så morskt han var.

Gesällen Kalle gick fortfarande i den ljufva föreställningen, att det slutligen skulle lyckas honom att uppmjuka Lenas hårda hjerta, men då mästaren en dag efter dottrens tillfrisknande berättade i smedjan, att Nelke skulle blifva hans måg, då var Kalle nära att af förskräckelse tappa släggan på sina egna fötter. Han stod en stund som hade han fallit från skyarne, men slutligen rann berserkaraseriet på honom. Med kraftig arm kastade han den tunga släggan i väggen, så att brädskjulet, af hvilket smedjan var uppfördt, skakade i alla fyra hörnen, tog hastigt på sig tröjan och störtade ut. Vägen togs genast åt Sandviken, ty en grufflig hämnd skulle nu utkrävas på skolläraren, som på ett så oförtänt sätt slagit honom ur brädet. Och en lycka för Nelke var det, att han ej var hemma de första dagarne, medan Kalles

raseri ännu höll i sig, ty gesällen lemnade ej en minut stugan ur sigte. Till slut blef dock väntan honom för lång. Hunger och törst började också att olidigare plåga honom och han beslöt sig för att återvända till mäster Hans, hvilkens bästa gesäll han var, anhålla om förlåtelse för sitt häftiga lynne och tillstånd att få återtaga sin plats. Han var redan ett stycke på väg, då Solna länsman slog ned på honom och förpassade honom till kronohäktet alldenstund han saknade pass. Medan Kalle satt häktad, hade han tid att ångra sitt förhastade beteende, och då en dag mäster Hans sjelf, som mycket saknat sin skicklige gesäll, kom och tog honom ur länsmannens våld, var Kalles ånger djup och allvarlig, hvarjemte han äfven erkände sig vara fullkomligt botad för sin kärlekssjukdom.

Underrättelsen om Fiskar-Mats' ömkliga hädanfärd gjorde naturligtvis både på Sven och Nelke ett djupt och pinsamt uttryck, helst sedan de fått veta, att det ej varit någon vanlig rånare, alldenstund han låtit fiskarens penningar vara i fred. Båda förstodo ganska väl, att en annan orsak till mordet förefans och det kändes riktigt kusligt, åtminstone för Nelke, som snart skulle tråda i brudstol, att veta att kanske äfven han vore dömda till samma öde som Mats.

Vid ett besök i det lilla rummet på Gamla Malmen lät också Nelke otvetydigt förstå, att han med det första komme att draga sig tillbaka och ej längre tjena som ett viljelöst verktyg i polisens händer.

Sedan Sven en stund under tystnad hört på hans utgjutelser sade han bittert:

»Ja, du kan vara stursk, du, eftersom du ska' gifta dig med en rik flicka. Dock vill jag uppriktigt säga dig, att du hädanefter aldrig kommer att få någon lugn dag, det ska' jag vara man för.»

Med dessa ord reste sig Sven upp för att gå, men Nelke höll honom tillbaka.

»Förstår du inte», sade han med en röst, som han försökte att göra så fast som möjligt, »att jag bara

ville pröfva dig. Men en sak måste du lofva mig, om vi fortfarande ska' bli vänner.»

»Och det är?» sporde Sven med lågmäld stämman.

»Att du inte för mästern Hans och Lena nämner ett enda ord om det här. Det blir oss emellan, förstår du!»

»Förstår nog,» menade Sven. »Men, hör du,» fortfor han och såg menande på Nelke, »du kan göra mig en tjänst, om du vill.»

»Kör till,» utbrast Nelke. »Hvad är det frågan om?»

»Som du vet, så törs jag ej mera sätta min fot inom Hufvudsta egor, om inte möjligtvis för att knäppa grefven. Jag är utan hem, och — —»

»Det är lätt hjälpt,» afbröt Nelke. »Jag flyttade i går in till min blifvande svärfar och stugan der ute vid Sandviken står tom. Kan du också lära barn att läsa, så — —»

»Nej, nej,» menade Sven afvärjande, »det vill jag inte åtaga mig. När går du ut till Sandviken?»

»I dag just. Möt mig i skymningen på källaren Mercurius.»

Efter detta samtal skildes Nelke och Sven. När den sist nämde förvissat sig om, att Sven ej följde honom, ilade han med stora steg Regeringsgatan uppåt, tog af in åt Johannis' gränd, och stod snart framför det hus, der mamsell Arfvedson bodde. Porten var halföppen, och han steg utan krus uppför trappan samt knackade ett par slag på den låga köksdörren.

Ingen fråga hördes inifrån, utan dörren öppnades genast och Brita stack ut hufvudet under det hon yttrade dessa ord i förebrående ton:

»Mamsell har väntat dig med otålighet.»

»Har inte kunnat komma förr,» svarade Nelke med kort stämman. »Är hon der inne?»

»Ja.»

»Ensam.»

»Ja. Stig bara på.»

Dessa sista ord yttrade Brita med så tvär och ovänlig stämma, att Nelke förvånad betraktade henne.

»Hvad går åt dig?» sporde han slutligen, under det handen hvilade på dörrvredet till inre rummet.

Brita svarade ej annat än med en tvärknyck på nacken. Nelke begrep också svaret.

»Jag har inte lofvat dig äktenskap,» sade han förtretad. »Pojken ska' jag nog draga försorg om, för nu blir jag rikt gift, men du kommer i hog, hvad jag sagt dig,» fortfor han i lågmäld, men ändock bestämd ton. »Skulle du blott en enda gång våga sticka din näsa inom mina dörrar, så är du olycklig och — —»

»Hvem är det som tasslar der ute?» hördes i det samma en skärande stämma från inre rummet.

Utan att besvara Britas invändningar, trädde Nelke in i sibyllans spårum.

»Den här gången har du dröjt längre än vanligt,» utbrast mamsell Arfvedson misslynt. »Jag har snart mina gäster här, och då kan det vara bra att ha en smula reda på sig, i fall händelsen skulle så foga, att — —»

»Jag har varit upptagen och därför ej haft tid att komma förut,» svarade Nelke.

»Det förstås. Du lefver med i stora världen, kan tänka,» inföll gumman en smula ironiskt. »Jo jo men, du brås på mor din, du. Hon ville alltid vara med, der det vankades rara saker och fint sällskap och därför så — —»

»Smäda inte min mor,» afbröt Nelke och tog på sig en hotande min. »Jag tål det inte. Dessutom kommer jag genom mitt giftermål snart i en god ställning, fastän — —»

»Låt oss inte gräla längre nu. Din mor var min yngsta syster och den som jag mest höll af. Sina felsteg har hon redan fått försona i en annan verld, så att

derom är ingenting att nu tala. Hvad har du för nyheter i dag?»

»Åh, just inga,» svarade Nelke buttert.

»Någon har du väl?»

»Ja, det säges att Björnram håller på att falla i onåd.»

»Så-å,» utbrast spåqvinnan och gjorde några tecken på en bredvid henne liggande papperslapp. »Vet du orsaken dertill?»

»Ja, kungen säges ha tröttnat på hans andebesvärjelser.»

»Det undrar jag inte på. Men nu ska' jag tala om för dig en färsk nyhet.»

»Och den lyder?»

»I afton är det sammankomst igen på Hufvudsta.»

»I afton?»

»Ja. Lilliehorns hushållerska var här i går och helsade på mig, och hon talade om, att hennes herre hela dagen varit så besynnerlig och natten förut pratat i sömnen om dolkar och pistoler och mera sådant. Du kan vara säker på, att det är något i görningen.»

»Detta skulle polismästaren veta,» utbrast Nelke ifrigt.

»Troligtvis känner han redan till det,» svarade sibyllan under det ett inbundet leende för några sekunder upplyste hennes drag. »Men nu måste du lofva mig en sak, Nelke.»

»Om jag kan,» svarade denne.

»Det kan du. Du känner ju sockerbagaren Lundberg?»

»Inte så mycket, men hans dräng Bark har haft en pojke, som gått i skolan hos mig, och i det huset har jag i bland varit bjuden.»

»Det är bra. Jag vet, att den der Bark har mycket reda på, hvad som tilldrager sig vid hofvet, efter som han är nära bekant med Remy.»

»Hvem är Remy?»

»Ah, gör dig nu inte så okunnig! Nog känner du så väl som hvarje stockholmare till honom!»

»Nej, jag försäkrar, att jag inte gör det.»

»Jaså, du vill neka till att du känner till konungens kammartjenare. Nåja, vill du sätta dig upp emot mig, så skall äfven jag — —»

Nelke, som fruktade den intriganta mostern, af hvilken han egentligen aldrig haft något godt, bedyrade vid sin själs salighet, att han icke det ringaste kände till den omtalade Remy, och Sibyllan öfvertygades till slut om, att han talade sanning. Hon sade därför:

»När du känner Bark, så har det sig inte svårt att göra bekantskap med Remy, och har du en gång fått honom i ditt våld, så anser jag dig vara en så stor filur, att du — —»

»Ja, i fall jag brås på släkten,» invände Nelke spetsigt.

Mamsell Arfvedson endast skrattade åt den pik hon fick, samt instruerade vidare systersonen i hvad han hade att göra för att samla i hop underrättelser åt henne. Och för att ännu mera pigga upp honom, slutade hon sålunda:

»Det skulle kunna hända, att du på din bröllopsdag får en present, hvars like du aldrig haft i dina händer, och när jag en gång dör så — —»

»Äh, så prata nu inte om den der smörjan,» afbröt Nelke. »Det går kanske med det löftet, som det gick med mosters spådom till Fiskar-Mats.»

»Hur gick det då? Fick han inte — —»

»Rikedom, nej, det fick han inte, men i stället ett värjstyng genom veka lifvet, så att han dog nära nog på fläcken.»

Mamsell Arfvedson harklade några minuter och syntes en smula förlägen. En häftig ringning på dörrklockan frälste henne från att vidare behöfva orda om en för henne obehaglig sak. Nelke sköts hastigt ut i köket, dit sibyllan också förfogade sig, hvarefter Brita, sin tjänst likmätigt, skyndade att öppna, när det ringde för andra gången och då hårdare än förut.

Sedan Nelke och hans kamrat på källaren Mercurius inmundigat några bestanta supar och ett par

muggar öl, styrde de kosan utåt Kungsholmen. De hade ej hunnit fram till kyrkan, när de upphunnos af gevaldigern Kempe med hans åtta uppsyningsmän. Gevaldigern gick Nelke och Sven rakt på lifvet och fixerade dem skarpt. Slutligen utropade han:

»Er har jag sett förut hos polismästaren, inte sant?»

Och då hvarken Nelke eller hans kamrat kunde neka dertill, sporde gevaldigern efter deras bostad. Nelke, som ej ansåg det löna mödan att fördölja någonting, omtalade allt hvad som rörde honom; likaså Sven. Och då gevaldigern fick höra, att den sist nämde tjenat vid Hufvudsta, utropade han förnöjd:

»Då ska' du åtminstone följa med och visa oss vägen. Vi ska' dit för att vakta några nattugglor, som sky dagsljuset vid sina sammankomster.»

Spåqvinnans tal stod nu klart för Nelke och han beslöt att såsom åskådare medfölja truppen.

Rufvande efter hämd på sin husbonde, förde Sven gevaldigern och dennes uppsyningsmän genaste vägen till Hufvudsta och placerade dem här och der mellan uthusen och i den närmaste trakten. Kempe sjelf föredrog att med ett par af de mest handfasta karlarne stanna så nära mangården som möjligt.

»Men om de skulle ana oråd och smyga sig bort genom någon bakdörr,» utbrast Kempe orolig.

»Har ingen fara, herre,» svarade Sven. »Deras hästar stå i stallet der borta, och utan dem kunna de naturligtvis ej komma sina färde.»

»Om I nödvändigt skolen taga dem, så är det ju allra enklast att arrestera dem nu på minuten, medan de som bäst hålla på der uppe,» invände Nelke.

»Ditt förslag är inte så oäfvvet,» inföll Kempe, »skada blott att det är outförbart.»

»Ja, det är sant, de äro utan tvifvel väl beväpnade

och dessutom tappre män allesammans,» inföll Nelke, utan att tänka på den sarkasm, han ofrivilligt inlade i sina ord.

Kempe märkte den väl, men hans lugn förbjöd honom att bemöta den så, som han annars skulle haft lust att göra. Han sade likväl:

»Mina instruktioner förbjuda mig att intränga i huset, så vida de ej sjelfva gifva anledning dertill. Förstår du nu?»

»Ja.»

»Godt. Först när de skola begifva sig af, då — — men tyst, hörs det inte buller i trappan?»

»Jo,» utbrast Sven. »Ah, det är Peter, som skall säga till om hästarne.»

»När de blifvit framledda, då är det väl tid att rycka fram,» sporde Nelke, som kände en obetvinglig lust att så fort som möjligt få vara med om äfventyret.

»Ej förr än de sitta i sadlarne,» svarade gevaldigern stråft, »Men,» fortfor han, »avancera ett stycke framåt, så att vi ögonblickligen kunna falla öfver dem.»

De sammansvurne hade emellertid kommit ned och stodo väntande på den yttre trappan. Derunder förde de ett hviskande samtal, som gevaldigern omöjligt kunde uppfatta, hur mycket han än spände sina örhinnor. Efter en stunds väntan, hvars långvarighet till slut gaf anledning till ett ihållande stampande på den frusna trappan, leddes ändtligen springarne fram och liksom på ett tyst kommando sutto alla i sadlarne.

Men i samma ögonblick skallade också bakom dem detta anrop:

»Halt, i polisens namn!»

Som en elektrisk gnista genomfor detta »halt» de sammansvurne, hvilka genast förstodo hur landet låg.

»Tvärs öfver sjön,» uppmanade Ribbing. »Den bär hela vägen!»

Och dessa ord hunno knapt öfver hans läppar, förr än ryttartruppen sprängde ned till stranden. Ankarström, som ej nog hastigt uppfattat Ribbings kommando-ord, blef efterst. Han skulle dock sätta sin häst till

språng, då en kraftig hand grep honom i tygeln, på samma gång som gevaldigern och de af ropet tillkallade uppsyningsmännen störtade fram.

Förgäfves sporrade Anckarström hästen. Den kraftiga handen tyglade honom. Ryttaren insåg därför genast, att det blott fans en utväg att undkomma, och det var att uppoffra den djerfve, som vågade hindra hans färd.

Utan att förutskicka en varning, ryckte han fram pistolen; skottet brann af och Nelke, ty det var han, som varit nog djerf att vilja hindra flykten, störtade med genomborradt hufvud ned på den frusna marken. Ännu en gång fick det frustande djuret känna sporrarne och nu blef resultatet annorlunda. Kännande sig fritt, störtade det i fullt språng efter de andra.

Denna plötsliga händelse hade helt och hållet bringat gevaldigern Kempe ur fattningen, och då han äntligen återfått den samma, var det för sent att förfölja ryttarne.

Just som Kempe stod i begrepp att aftåga, hördes en manlig röst från stora trappan:

»Hallå! Hvem är det, som vågar missbruka stockholmspolisens namn och ofreda mina gäster?»

Det var grefve Klas, som yttrade dessa väl befogade ord.

Gevaldigern Kempe steg, sin embetspligt likmätigt, fram, sade sitt namn och sin tjenstegrad och fortsatte:

»Det är på befallning af polismästaren Liljensparre, som ni — —»

Längre kom han ej, ty Horn afbröt honom med dessa stränga ord:

»Vi lyda ej under polismästaren Liljensparre, utan under länsmannen i Solna, helsa polismästaren dermed och skynden eder ögonblickligen härifrån, annars skall detta komma att stå eder dyrt.»

Kempe, som fann att Horn i det stora hela hade rätt, gaf ordres om återtåg, då en af uppsyningsmännen ryckte honom i rocken.

»Hvad ska' vi göra med liket?»

»Kors, det glömde jag,» utbrast gevaldigen, och som grefven ännu stod kvar på trappan, vände han sig till honom, men nu med ödmjukare ton än förut, och sade:

»En man har blifvit skjuten, och vi kunna ej föra honom med oss. Hvad — —»

»Lefver han ännu?» afbröt Horn.

»Det vet jag ej.»

Sedan Horn kallat på sina tjenare, som blifvit utlockade af skottet och skockat sig tillsammans vid drängstuguknuten, med oro afvaktande hvad som följa skulle, sade han:

»Tagen genast vård om den fallne och lemnen honom den skötsel han behöfver.»

Så fort Sven märkte, att hans forne husbonde fans på trappan, drog han sig försigtigt undan utan att gevaldigern märkte det. Orolig i följd af sitt sjuka samvete, smög han sig bakom ett af de bortersta husen, der ej heller tjenstefoiket skulle blifva honom varse. Från detta sitt gömställe, åsåg han med klappande hjerta Nelkes fåfanga försök att hejda Anckarströms häst. Han skulle velat ropa till den oförvägne att i tid draga sig till baka, men detta hade naturligtvis varit det samma som att säga: »Se här är jag, tag mig nu.» När sedan gevaldigern och hans tappra skara skyndsamt begåfvo sig på hemvägen, ilade Sven med en fart, som om furier jagat honom, öfver isen till Sandviken, bröt upp dörren till Nelkes stuga och kröp, skälvande af köld, ned i sängen. Men den natten fick han ingen blund i sina ögon, och när dagen inbröt och han upptäckte folk, som kom och gick, vågade han ej röra sig ur fläcken, utan kvarlåg i stugan hela den dagen, ett rof för både hunger och törst. Först i skymningen smög han sig ut, kom lyckligt öfver till Kungsholmen och ilade derpå så fort benen kunde bära honom in till Stockholm.

I stället för att återkomma i triumf till hufvudstaden, smögo sig gevaldigern och hans uppsyningsmän, snopna och förbittrade öfver sin otur, in genom Kungs-

holms tull, och det var med bäfvande hjerta som Kempe dagen derefter trädde inför den stränge chefen för att aflägga rapport om sitt härnadståg.

Med rynkad panna och blixtrande ögon afhörde Liljensparre den korta berättelsen, och då Kempe relaterade grefve Horns ord angående obefogenheten för Stockholms polismästare, att lägga sig i landsbygdens affärer, bet Liljensparre sig harmfult i läpparne och mumlade några hotande meningar för sig sjelf. Derpå afskedade han Kempe utan att gifva honom den skrapa, som han menade sig hafva förtjenat, och som han äfven väntat att få. Men ett par dagar derefter mottog han såsom ersättning för den smälek han lidit utnämningen till öfvergevaldiger.

13.

Brasan hade redan hunnit brinna ned och kolen glimmade ännu utan falasktacket öfver sig. Men skuggorna från den prydliga spiseln blefvo allt längre, och snart insveptes det elegant möblerade rummet i en lätt skymning. Mot rutorna piskade marsstormen de frusna snöflingorna och den midt öfver gatan utanför fönstret hängande oljelyktan slängde hit och dit med en våldsamhet, som hotade att i hvarje ögonblick störta den i marken.

Men om naturen denna afton var i uppror, så var detta också förhållandet med hjertat hos den tretti-fyraårige man, som halfåg i en beqväm hvilstol i ena hörnet af rummet. De djupa andetagen och de dofva suckar, hvilka med korta mellanrum banade sig väg öfver hans läppar, talade nogsamt om att det ej stod rätt till med hans samvete. Flera gånger vred han sig

bokstafligen som en mask, under de sjäsplågor han utstod, och mer än en gång utstötte hans läppar höga rop, vittnande om en inre förtviflan.

Då falaskan ändtligen bredt sig så tjockt öfver glöderna att de ej ens syntes, och skymningen i följd deraf mer och mer tilltog, kunde mannen ej längre utvärda sina inre plågor.

»Nej, jag måste handla så, annars förgås jag,» stönade han och sprang upp. »Jag urhärdar ej längre dessa djefvulska qual. En ändring måste ske. *Ja, det måste ske,*» fortfor han med stark tonvigt på hvarje ord. »Men att hon inte kommer, och det är ju många timmar sedan jag skickade bud till henne. Det är dock sant,» fortfor han och stannade vid ett af fönstren och tryckte sin brännheta panna mot den kalla rutan, »hon plägar sällan lemna sitt näste för att besöka andra. Men jag behöfver tröst och råd, hur jag skall bete mig,» fortfor han och började att mäta golvet med stora steg. »Tyst, stannade ej en släde här utanför? Nej! Blott en lek af min fantasi. Mitt hufvud bränner och allt mer närmar sig den afgörande stunden! Ett lönmord, hu då! Jag ryggar; ja, jag vill gå till baka; jag vill det — —. Du är dock förfärlig, Anckarström, och nu hatar jag dig och alla de andra, som indragit mig i detta förfärliga nät, der Nemesis liksom spindeln griper sitt offer innan — — men nu höres en släde; den stannar här utanför; det är hon!»

Och när utropet: »det är hon!» gick öfver hans läppar, syntes en stråle af hopp i hans förut stirrande ögon, hvilka derefter småningom återtog sitt vanliga uttryck, visserligen något feberaktigt i följd af de utkämpade inre striderna, men ändå jemförelsevis lugnt.

Denne man, hvars samvetsqual nyss vaknat, var en af våra gamla bekanta, en af de sammansvurne, Karl Pontus Lilliehorn. Med darrande händer tände han de på bordet stående vaxljusen, och hade nätt och jemt hunnit sluta dermed, då betjenten införde en djupt beslöjad qvinna. Lilliehorn gick sjelf till dörren och stängde den omsorgsfullt, derefter tog han qvinnans hand, förde

henne fram till den beqväma hvilstolen, och sade med en röst, som darrade af sinnesrörelse:

»Förmätet nog har jag besvärat eder med att komma hit. Aftag edra ytterkläder och — —»

Innan Lilliehorn hann uttala hela meningen, lät qvinnan den vida kappan falla och framför den unge mannen stod spåqvinnan mamsell Arfvedson.

»Jag brukar sällan fara bort,» sade hon med en röst, som alls icke lät motbjudande, »men eder biljett med de besynnerliga orden: »Kom och trösta en olycklig,» bestämde mig för att medfölja, ehuru jag inte då visste, till hvem jag skulle fara.»

»Vet ni då nu hos hvem ni är?» sporde Lilliehorn förvånad.

»Ja. Ni är öfverstelöjtnant Karl Pontus Lilliehorn,» svarade spåqvinnan och såg mannen skarpt i ögonen.

»Oh, jag borde veta, att ni skulle känna mig, ni, som vet nästan allt.»

»Och jag kan äfven ana, hvarför ni kallat mig hit,» fortfor spåqvinnan, allt jemt fixerande Lilliehorn. »För det första är ni för upprörd att vilja visa er ute,» och det var då icke svårt för henne att se på hans anlete, »och för det andra — —»

Här hejdade hon sig plötsligt och förde ena handen till sin panna, liksom för att reda sina tankar. Under de minuter som förgingo, innan hon åter började tala, var Lilliehorn ett rof för de mest stridiga känslor, och hans blickar lemnade ej en enda sekund spåqvinnans bleka och uttrycksfulla anlete.

»För det andra,» stönade han och torkade den svetiga pannan. »Fortsätt.»

»Ni tillhör de sammansvurnes antal,» yttrade sibyllan med en viss sträfhets i rösten. »En konung, som öfverhopat eder med välgärningar, viljen I vara med om att mörda.»

Mamsell Arfvedson hade sjunkit ned i hvilstolen och Lilliehorn i soffan der bredvid. Hans flämtande andedrägt förrådde mer än ord den rörelse, som hvälfde sig inom honom.

»Och kanske att ni vill lemna de sammansvurnes led,» fortfor sibyllan hastigt.

»Det är just min mening. Allt sedan lottningen — —»

Här hejdade han sig, ty han kom i hog att en utom hans krets stående hörde hans bekännelse.

Mamsell Arfvedson fattade genast hans innersta tankar.

»Ni kan vara fullkomligt lugn för mig,» yttrade hon med en röst, som genast väckte Lilliehorns förtroende. »Jag har ej kommit hit för att sedan uppträda såsom anklagerska, det kan jag heligt försäkra eder.»

»Godt, jag tror er.»

»Fortsätt då.»

»Allt sedan den olycksaliga lottningen, då Anckarström fick af ödets dunkla skickelse det hvarfvvet att företräda den hämnande rättvisan, har jag känt mig tryckt till sinnes. Ingen af de sammankomster, som sedan den tiden hållits, har jag bevistat, ej heller — —»

»Men,» afbröt sibyllan och blef allt djerfvare i sina frågor, »hvems kula var det som sträckte Nelke till marken vid eder flykt från Hufvudsta?»

»Nelke; jag känner ingen Nelke.»

»Lika godt, jag vet att en af dem, som hade i uppdrag att taga eder döda eller lefvande, hette Nelke.»

»Det var ej mer än en som sköt.»

»Och hvem var det?»

Den nästan onaturliga frågan kom Lilliehorn att rycka till.

»Och om jag ej vill säga det,» utbrast han.

»Då äro alla de sammansvurne i mitt våld,» svarade spåqvinnan och reste sig hotande upp. »Den skjutne är en släkting till mig, och om mindre än åtta dagar skulle hans bröllop firas med en ung och rik flicka. Får jag ej veta hvem som är hans baneman så — — ni ha endast några minuter på er.»

»Och ni håller likaledes edert löfte till mig?»

»Fullkomligt.»

»Nåväl. Den som ej kunde styra sin vrede, var Anckarström.»

»Således har han redan två mord på sitt samvete», mumlade spåqvinnan för sig sjelf. »En vacker meritlista till domedagen.»

Det vändning samtalet tagit, hade, i stället för att lugna, uppretat Lilliehorn.

»Jag hade inte trott att ni skulle komma så långt ifrån ämnet,» sade han med afmätt höflighet. »Eder närvaro här är nu obehöflig.»

Spåqvinnan ryckte ofrivilligt till.

»Var det ej meningen att spå eder?» frågade han med en röst, som lindrigt darrade.

»Inte just det, men något ditåt. Tack vare edert uppträdande, har jag nu blifvit mig sjelf igen och kan nu handla utan att behöfva anlita en annans råd. Jag medgifver att jag för ett par timmar sedan var galen. Dock, för att ni ej skall behöfva resa förgäfves, så, se här!»

Med dessa ord ämnade han lägga en börs i spåqvinnans hand. Hon sköt den likväl åt sidan och utbrast:

»Jag har fått tillräcklig betalning i de underrättelser jag erhållit af eder. Till gengäld räcker jag eder här min hand på, att ej förråda er eller edra vänner. Är ni då nöjd?»

»Ja.»

Först då slädan for bort med den fruktade qvinnan, såg Lilliehorn hvilken afgrund som öppnat sig för hans fötter, om Anna Arfvedson skulle bryta sitt ord och yppa hvad hon fått veta.

»Men hon kan det ej,» mumlade han för sig sjelf. »Ingen menniska skulle sedan våga anförtro sig åt henne. Och en annan sak: hvad hon hört är sagdt endast mellan fyra ögon. Hon har alltså inga bevis.»

Trygg i tanken härpå, satte han sig ned och skref det bekanta varningsbrevet till Gustaf III. Härvid förvände han så mäterligt stilen, att ingen, ej ens hans närmaste, skulle kunna känna igen den.

Om natten sof han godt och i den dagens skymning gick han med kappkragen väl uppslagen till sockerbagaren Lundberg, hvilkens dräng han ibland sett i sällskap med konungens kammartjenare Remy.

»Du får två riksdaler om du lemnar detta bref till Remy; du känner ju honom?»

»Ja,» svarade Bark och försökte att med blickarne upptäcka hvem den okände var.

»Men det skall lemnas till honom i morgon afton, då han reser med konungen till maskeraden.»

»Skall ske, herre.»

Detta var den 15 mars 1792.

14

»Hvad Nelke dröjer i dag,» utbrast Lena och såg längtansfullt ut genom det lilla fönstret. »Han har nu varit borta en hel dag, såsom han förberedde mig på, men han lofvade dock, att den dag som nu är komma tidigt på morgonen. Någon olycka måtte väl aldrig hafva händt honom.»

»Skulle ej tro det,» inföll mäster Hans. »Dock,» fortfor han för sig sjelf, »ingen kan veta, när man stiger upp om morgonen, om man får lägga sig frisk och sund om qvällen.»

»Hvad är det ni pratar för er sjelf, far?» sporde Lena, som nog hade ögonen med sig och fastän öronen ej nu räckte till, såg hon tydligt af läpparnes rörelser, att fadern monologiserade.

»Jag! jag bara svär öfver Kalle,» utbrast gubben Hans. »Den sakramenskade pojken får jag då ingen bugt med. Jag menar att fan farit i honom på sista tiden! För hvarje dag som går blir han allt mera omöj-

lig, lat och krånglig.» Och då gubben såg, att Lena uteslutande hade sina ögon utåt gatan, återtog han sin monolog. »Jag förstår nog hur det är stäldt med pojken. Ju närmare det lider till flickans bröllop, desto ängsligare blir han. Hade jag fått råda och den satans spåkärningen inte varit, så hade — — Jaså, du ser honom ännu inte,» skrek han till så mycket han kunde, när Lena vände sina blickar inåt rummet igen. »Asch, ni qvinfolk, det är då för besynnerligt med er! Aldrig ska' ett manfolk, som fästman förstås, få gå för sig sjelf, utan att kjoltyget ska' hänga med. Det var likadant med Greta, mor din, ska' jag säga dig, men jag visste bot för efterhängsenheten, jag. Ja, det gjorde jag, och samma kur ska' jag lära Nelke med, det kan du slå dig i backen på!»

»Hva' var det för en kur?» sporde Lena och knyckte på nacken.

»Jo, det ska jag säga dig. Jag stängde helt enkelt in henne och så fick hon stå der. Det är en bra kur det, du.»

Och gubben Hans skrattade rätt förnöjdt öfver sin egen fintlighet.

»Jag tycker det är ingenting att skratta åt,» inföll Lena surmulet. »För resten tror jag inte att Nelke blir sådan, som — — som — —»

»Hvad som?» sporde gubben morskt.

»Som ni, far,» svarade Lena och nu var det hennes tur att låta höra sitt friska, klingande skratt.

»Å-h, å-h,» pustade gubben Hans med utdragen ton, »finge alla qvinnor så pass bra män som din mor fick, så tror jag inte att vi skulle behöfva se så många trätor och slagsmål äkta makar emellan, som nu är fallet. Det säger jag dig, flicka, vördar du inte din man och är honom undergifven, som det står i den heliga skrift, så — — men, hvad är det för en figur, som kommer der? Jag tror minsann, att det är den der karlen, som Nelke för ett par dagar sedan hade i sällskap.»

»Ja, far, nu känner jag igen honom. Men det säger jag, far,» återtog den unga flickan med ett eftertryck,

som tydligt ådagalade hennes inneboende herskarbegär, »om ni låter honom stanna qvar här, så — —»

»Prata inte nu,» menade Hans. »Han söker naturligtvis Nelke, och när denne ej är hemma, så har han nog vett att gå. Men hvarför kan du ej med honom?»

»Jag tycker inte om hans ögon. De se så lömska och hemska ut.»

Sven, ty det var han, som kom för att bringa dödens budskap till den stackars flickan, hade nu hunnit fram. Innan han fick tid att bulta på dörren, hade gubben Hans redan öppnat.

»Det var besynnerligt hvad han ser ledsen ut,» tänkte Lena. »Jag känner inte igen hans ögon.»

»Du är ju Sven från Hufvudsta, du?» sporde Hans när den inträdande knapt hunnit aftaga mössan. »Ja, jag ser det nu,» svarade han sig sjelf. »Nå, har du sett till Nelke?»

»Ja, nog har jag sett honom,» inföll Sven och tummade mössan mellan fingrarna, ty han visste ej på hvad sätt han skulle börja sin olycksberättelse. »Nog har jag sett honom alltid, det har jag, senast i går.»

Qvinnan är ett förunderligt ting, heter det, hon må gå klädd i siden eller vadmal, guld eller trasor, blott hon älskar. Så också Lena. Hon såg tydligt på Svens miner och hörde på hans hackiga tal, att det icke var såsom sig borde. Derfor sprang hon raskt upp, fastän hennes knän darrade, gick fram till den straxt innanför dörren stående Sven, lade sin ena hand på hans axel, något som hon ej skulle gjort om ej ångesten tvungit henne dertill, såg honom stint i ögonen och sade:

»Du är ej den samme som när du för några dagar sedan var här. Säg uppriktigt hvad som händt!»

Gubben Hans, som i en hast fick för sig att tösen blifvit kollrig, skulle just rycka henne ifrån Sven, när denne sade:

»Låt henne vara. Hon har rätt i hvad hon säger. Jag är mig ej lik.»

Den unga flickan tog sin hand från Svens axel, lade den i stället på en stolskarm och sade:

»Tala nu.»

Santidigt stöflade gubben Hans, stödjande sig på en af sina släggor, fram till honom, och repeterade dotterns ord:

»Tala nu!»

»Sätt dig först,» hviskade Sven med vek röst och vände sig till Lena.

Men i dessa ord: »Sätt dig först,» naturligtvis för att hafva ett stöd, när slaget kom, låg hela förklaringen. Lena förstod också denna mystiska början; hennes kinder bléknade, armens och benens senor slappades och med ett skärande anskri: »Död!» sjönk hon medvetlös till golvet.

»Ja, fader Hans,» utbrast Sven med knapt hörbar röst, »hennes aning har varit sann. Nelke är död.»

Det dröjde en god stund innan gubben Hans kom till sig igen. Han såg då Sven stå lutad öfver dottern och försöka att bringa henne till medvetande igen, något som naturligtvis ej lyckades honom.

»Åh, mig ska' du inte lura,» skrek Hans och grep honom häftigt i nacken. »Säg genast att du ljugit, eller — —»

»Är ni galen, fader Hans,» pustade Sven, hvilens nacke kländes in mellan smedens fingrar, liksom hade han suttit i ett skrufstäd. »Släpp mig, annars ropar jag på hjälp.»

Pustande släppte gubben Hans sitt bastanta tag.

»Ljuger du inte?» röt han i stället till så att det dånade i rummet.

»Jag ljuger inte,» svarade Sven.

»Har du sett att han är död?»

»Jag såg när han stupade.»

»Stupade?»

»Ja, stupade för pistolkulan.»

Gubben Hans tog sig med båda händerna om hufvudet och snurrade omkring som om han skulle varit galen. Derpå stälde han sig framför Sven, tog honom i båda armarne och sporde, i det han eftertryckligt rusade honom;

»Är det upplopp i sta'n då?»

»Nej, gubbe, men jag säger dig ännu en gång, att om du inte släpper mig, så kan jag inte berätta olyckshändelsen för dig.»

»Nå, det var då talande skäl,» inföll gubben Hans. Derpå tog han den afdånade Lena som ett litet barn på sina armar, bar henne till sängen och badade hennes tinningar med kallvatten. Följden deraf blef den, att Lena, efter en half timmes träget arbete, slog upp ögonen. Då hon fick syn på budbäraren Sven skrek hon ånyo till, men förlorade ej sansen. Efter ytterligare en halftimmes ostörd ro under ymniga tårar, blef den stackars flickans bröst ändtligen så lätt, att hon trodde sig kunna afhöra Svens berättelse. Han förtäljde så omständligt som möjligt hur det tillgått vid Hufvudsta och slutade så:

»Det var Nelkes egen oförvägenhet, som störtade honom. Han hade inte der att göra och ingen hade befalt honom att blanda sig i leken.»

»Kände du den som sköt honom?» sporde Hans.

»Nej.»

Inom en timme kände ej blott grannskapet utan äfven en stor del den närmaste trakten till det öde, som drabbat vackra Lenas fästman. De flesta beklagade henne af uppriktigaste hjerta, men de funnos äfven, som ej kunde lefva utan att få häckla sin nästa, vore hon än död, och de hade åtskilligt fult att tala om Nelke. Ock så dök gesällen Kalles gamla kärlek upp igen och innan solen gått ned hade traktens sqvallersystrar redan gjort upp partiet med den försmådde och »enkefästmön». Nu, menade de, skulle Kalle nog vara god att ha, det vore säkert.

Och hur tog manne denne underrättelsen om den gynnade rivalens sorgliga slut? När den berättades i smedjan af en grannqvinna, trodde gesällerna, enkanne-ligen Kalle, att hon dref ett elakt skämt med dem, hvadan alla grepo till släggorna för att gifva berätterskan respass, något som hon likväl ej inväntade, men så fort de genom dörren fingo se mäster Hans komma

klifvande i snödrifvorna och se ut som en död i synen, så förstodo alla, att qvinnan hade talat sanning.

»En jobspost, som det heter i den heliga skrift,» stönade gubben då han kom i dörren. »Lenas fästman har blifvit ihjälskjuten af en rackare till herreman.»

Alla släggorna stannade ögonblickligen och allas ögon vändes till mäster Hans.

»Ja, det är sant,» svarade han på de stumma frågor han såg rundt omkring sig. »I år blir det intet bröllop och kanske aldrig,» fortfor han under det en djup suck arbetade sig fram ur hans bröst.

Till en början tyckte visserligen Kalle att det kändes så besynnerligt, men ju längre tiden skred framåt, desto mera började han åter grubbla öfver, om han möjligtvis icke skulle hafva något hopp för framtiden. Underrättelsen om Nelkes död hade, åtminstone hvad Kalle anbelangade, det goda med sig, att han lade bort att supa, blef ordentligare, mera arbetsam och såg med mera omsorg om sin gamla fattiga mor. Med ett ord: Nelkes död var vändpunkten till ett bättre i Kalles lif.

Länge dröjde det, innan Lena kunde deltaga i de husliga göromålen. Hennes friska och starka kropp, ett arf från fadern, segrade dock till slut, och innan sommaren kom med sina blommor, hade deras systrar på den unga flickans kinder åter börjat sticka fram. Men den forna sprittande lifligheten, den var borta.»

De som bodde vid och i närheten af Johannisgränd, kunde nästan hvarje afton få se både manliga och qvinnliga individer sträfva upp för den hala backen och slinka in genom det rödfärgade plankets port. I början väckte

dessa ständigt återkommande vandringar de närboendes nyfikenhet, men vanan är ju halfva naturen, och snart tycktes ingen märka de aftonvisiter, som den beryktade spåqvinnan fick emottaga.

Men en afton lockades granskapets alla käringar dels till fönstren och dels utom portarne, och der stodo de som riktiga beläten med uppspärrade munnar och stirrande ögon. Hvad var det manne, som orsakade denna folkvandring i smått? Hade någon människa fallit i den hala backen och brutit benen af sig, eller kanske »paltarne» spårat upp någon af de olycksaliga qvinnor, som helst dölja sig sjelfva och sin skam i de mörka grändernas usla kyffen?

Samma afton for en af den tidens tunga men för de åkande bekväma herrskapsvagnarne öfver Nya bron (Norrbro). Ett starkt töväder hade nemligen inträffat och förvandlat den myckna snön i en djup mörja, i hvilken de massiva hjulen gräfdde ned sig. De sex hästarne hade all möjlig möda att draga fram den tunga kolossen, och det gick endast så att säga fot för fot.

Inuti vagnen sutto två personer, att döma af deras utseende förnäma män. Så snart vagnen kommit in på Regeringsgatan, utbrast den ene af dem:

»Men är det då verkligen din mening att vi skola besöka denna spåqvinna, hvilkens rykte till och med hunnit ned till Karlskrona?»

»Ja visst,» svarade den andre och skrattade hjertligt. »Mig lyster att höra hvad hon har att säga oss.»

Den som frågade var den bottenrike skeppsredaren von Bahren från Karlskrona, upprest till hufvudstaden för att helsa på sin svåger den likaledes förmögne Ehrenberg, en af Stockholms förnämsta börsmän. De hade vid middagsbordet skämtat öfver skrock och spådom, och så hade Ehrenberg föreslagit svågern att göra besöket hos mamsell Arfvedson. Det var till henne, som de nu voro på väg.

»Men,» invände von Bahren och började se högtidlig ut, »hon är nog ingenting annat än en i grund och botten listig qvinna, som — —»

»Stopp der,» afbröt Ehrenberg. »Du nämde ordet listig, och dermed har du helt och hållet karakteriserat denna spåqvinna, hvilken också fått mottaga besök af konungen och flere högt betrodde män. Genom vidt utgrenade bekantskaper, dem hon vet att förskaffa sig förmedelst det guld hon strör ut, och hon kan göra det, efter som hon skördar högar deraf, får hon reda på nästan det omöjliga. Det finnes ingen, som har en sådan inblick i hufvudstadens familjeförhållanden som hon; ja, jag påstår, att den katolska kyrkans lismande jesuit ej förmår säkrare snärja sig in der hennes intresse bjuder henne att hemligen verka, än just denna spåqvinna. Män och qvinnor med anseende och rikedom, män och qvinnor i trasiga kläder, alla äro de medel för denna sibylla. Den hemlighetsfullhet hon omgifver sig med, när hon anser att den är på sin plats, samt det enkla gåtlika lif hon för, hafva också bidragit till att förstora hennes popularitet, och jag försäkrar dig, att det ej finnes någon vuxen stockholmare eller stockholmska, som ej känner mamsell Arfvedson, åtminstone till namnet.»

»Förunderligt,» utbrast von Bahren. »I sanning förunderligt. Du kommer kanske i hog att generalamiralen Henrik af Trolle dog 1784. Det säges att han och vår snillrike Karl August Ehrensvärd — —»

»En gång besökt henne, ja,» inföll Ehrenberg hastigt. »Ehrensvärd har sjelf talat om för mig detta sitt besök, och han tillade att han ej skulle glömma det, äfven om han lefde i tusen år. 1783 var det som han och Trolle blott af nyfikenhet gjorde mamsell Arfvedson ett besök. Hon sade genast hvilka de voro, och sade, vändande sig till Ehrensvärd, att hon såg i sin kaffesump, att han skulle blifva Trolles efterträdare. Trolle var då ej äldre än femtitre år och egde en förträfflig helsa. Båda vännerna skrattade endast åt spåqvinnan. Men du vet hvad som hände. Året efter dog Trolle och i det konvolut, som Gustaf III lemnat efter sig, när han reste till Paris, var Ehrensvärd bestämd till Trolles efterträdare, i händelse denne skulle dö under konungens bortvaro.

Sedan den tiden skrattar aldrig Ehrensvärd, när mamsell Arfvedsons namn nämnes.»

»Så var det ja,» inföll von Bahren, och det forna glädtiga leendet kring hans läppar hade under berättelsens gång försvunnit. När svågern märkte det sade han:

»Vill du kanske att vi vända om?»
von Bahren spratt till.

»Vända om,» sade han och for med handen öfver pannan. »Nej. Vi äro nu på väg och det skulle vara minst sagdt barnsligt att oroa sig för en småsak.»

»Men om du skulle känna dig illamående; du vet hvilket häftigt och retsamt humör — —»

»Ja, jag vet nog att jag har det,» afbröt von Bahren, »men bry dig inte du om det. Vi fortsätta.»

Några minuter derefter stannade den tunga vagnen utanför Johannis' gränd, och det var just detta, som hade lockat ut granskapets nyfikna individer.

»Nu får hon nog mycket penningar,» yttrade en ung flicka, under det en lätt suck undslapp hennes bröst.

»Ja, den der otäcka spåkärningen, ja,» inföll en gammal hexa, som troligtvis ej skulle försmått att sitta som spåkärning, om hon haft »fallenheten». »På henne offrade guld i stora högar, men kommer en fattig mor och ber om några skilling till bröd åt sig och de hungriga barnen, då ha de, gu'nås inga pengar; då ä' de så fattiga, så! Tvi vale!»

»Undrar hur det ska' gå för de der, i den hala backen,» hviskade en förhoppningsfull gatans ungdom till en annan knäkamrat. »Om vi skulle ge dem hvar sin isbit i nacken!»

»Akta dig, kusken har nog hört hvad du sagt! Ser du hur han glör.»

»Ja, låt'en glo då. Tror du jag krusar för en så'n der tallrikslickare!»

von Bahren och Ehrenberg lyckades efter mycken möda att krängla sig uppför backen, hvars enda lykta sparsamt upplyste stråten.

»Den här vägen går jag inte en gång till,» pustade von Bahren, då han väl kommit in på gården. »Jag borde ha betaldt för att gå hit i stället för att få betala.»

»Haf bara tålmod,» inföll Ehrenberg, »du blir nog tillräckligt belönad för din möda och dina fjät, det kan jag försäkra dig.»

»Du menar då att endast anblicken af sibyllan skall — — puh — — en trappa till — — oh!»

Uppkommen i mamsell Arfvedsons rum såg sig von Bahren förvånad omkring. Hvar funnos alla de dödsallar och skelett, som han föreställt sig ovilkorligt skulle höra till en ryktbar sierskas mottagningsrum, om icke för annat, så för att imponera på den okunnige och vidskeplige.

»Jag ser ingenting af det der, som jag på förmiddagen talade med dig om,» hviskade han och stötte svågern i sidan. »Här ser ju i stället hemtrefligt ut. Äro vi verkligen på ort och ställe?»

Ehrenberg smålog och hade just ett svar på tungan, när dörren öppnades och sibyllan trädde in, lika enkel och lika allvarsam som ni sett henne de förra gångerna. Hon gjorde endast nu den fråga, som hon högst sällan framstälde:

»Hvad önska herrarne?»

»Min vän här,» svarade Ehrenberg, »önskar veta något om sitt framtida öde.»

»Tagen då plats.»

von Bahr satt som på nålar. Han började snart tycka, att tiden blef odrägligt lång.

»Denne herre,» yttrade slutligen sibyllan, »eger många fartyg. Aj — — aj — — storm — — orkan — — skeppsbrott! Akta eder för starka sinnesrörelser.»

»Är detta allt,» sporde von Bahr, när sibyllan reste sig.

»Ödet är tystlåtet, liksom Delphis orakel,» svarade spåqvinnan. »Det uppenbarar sig ej i långa fraser. Farväl, mine herrar!»

»Nej, aldrig har jag varit ute för maken!» fnös von Bahr, under det han och svågern kraflade utför den

branta trappan. »Och den der kalla ni, stockholmare, för nutidens Pythia! Ha, ha, ha! Nu måste jag skratta med full hals.»

Och det gjorde äfven den treflige karlskroniten, så att det gaf eko i den smala Johannis' gränd, och några käringar stucko ut sina hufvud ur fönstren och sade sins emellan:

»Det der måtte vara en riktig fyllkaja. — — Nej, han har nyss varit uppe och låtit spå sig hos Arfvedsonskan! — — Jaså, jaså; då har hon väl lofvat honom hundra tusen riksdaler! — — Åh, jag tycker han ser fet ut ändå! — — Ja, det är sant, men det finnes visst folk, som aldrig får nog! — — Se så, nu åker han bort. Det var nätt och jemt att han kom in genom dörren!»

»Oförskämdt pack ni har här i Stockholm,» hväste von Bahren då vagnen rullade af.

»Beror på hur man ta'r det,» svarade Ehrenberg och lutade sig till baka mot de mjuka dynorna. »Ack hvad en sup och en smörgås ska' smaka godt efter det der.»

von Bahren svarade ingenting till allt detta. Han tänkte endast på stormar, orkaner och skeppsbrott, men slutligen somnade han in, och när vagnen äntligen stannade vid Ehrenbergs port, ett godt stycke uppe vid Götgatan, snarkade von Bahren väldeliga.

Frukostbordet var dukadt, och den vänliga fru Ehrenberg, syster till von Bahren, gjorde allt för att brodern skulle finna sig belåten med hvad hennes »anspråkslösa» hem förmådde bjuda på. Det lifliga samtalet under föregående aftons supé angående skrock och spåkäringar upptogs ännu en gång, och von Bahren bedyrade åter, att en uslare spågumma än Arfvedsonskan hade han aldrig ens kunnat tänka sig.

Man höll just på med hvar sin läckra hummer, då ett bref adresseradt till herr skeppsredaren Karl von Bahren lemnades.

»Låt det ligga till efter frukosten,» utbrast herr skeppsredaren, som nu var i tagen med att äta. »Det

är från gumman min och som dagen är lång, så hafva vi god tid att studera det sedan.»

Ändtligen slutade frukosten, och sedan herr skeppsredaren pustat ut en stund grep han, sittande i den bekväma soffan, brefvet och öppnade det.

»Nej, jag ser att det inte är från min hustru,» yttrade han och läste vidare.

»Det var ett långt bref,» hviskade fru Ehrenberg till sin man, då brodern ej rörde sig.

Ehrenberg sprang upp, betagen af en förfärlig aning. Då han vidrörde von Bahren sjönk denne tillsammans på soffan, och en efterskickad läkare kunde endast konstatera, att ett hjertslag ändat skeppsredarens lif. Då Ehrenberg ändtligen med stor svårighet fick loss brefvet, kring hvilket den dödes fingrar krampaktigt slutit sig, läste han till sin stora häpnad bland annat följande:

»— — — Underrättelse om att skeppet »Johanna» och briggen »Karl» förlit med man och allt, det förra utanför Malta, den senare i Spanska sjön.»

Men för sig sjelf mumlade Ehrenberg:

»Hennes spådomar äro likväl ibland ej så usla.»

16.

Den gamle »politiske vinglaren» och ränksmidaren Karl Fredrik Pechlin, generalmajoren och ovedersägligen den egentlige anstiftaren till den komplott, som förorsakade Gustaf III:s död, hade kommit till hufvudstaden. Genom hemliga bud underrättades genast alla de sammansvurne derom, och många timmar hade ej gått till ända, förr än det konspirerande sällskapet hade sammanträffat.

»Det går inte att få de tröga smålänningarne att göra revolution,» utbrast Pechlin förargad, »Väl har jag

förestält dem, att den nya bränneriförordningen kommer att ruinera dem, men det är ändå ogörligt. Anfakta och regera, det skulle ha varit dalkarlar i stället, män från 1743. Jag var då löjtnant och befann mig i Stockholm, när hela svärmen tågade in på Norrmalmstorg. Då ska' ni tro att vederbörande drogo öronen åt sig till att börja med, men tack vare dalkarlarnes obeslutsamhet, gick hela tillställningen om intet. Arg var jag så att det förslog och — —»

»Det var kanske inte långt ifrån att generalen stält sig på deras sida», inföll Anckarström hastigt.

»Inte då, min gosse,» svarade Pechlin, »men om de komme hit nu,» fortfor han och log ett sardoniskt löje, »så hvem vet! Fast nu är jag gammal och duger ej i en aktion; det var i forna tider, det, under pommerska kriget. Men hur är egentligen ställningen för närvarande?»

Medan Jakob von Engeström såsom den lugnaste och den, som bäst hade situationen klar för sig, redogjorde för den samma, spredo sig de öfriga i två rum, som tillhörde den af generalen tillfälligtvis hyrda våningen.

Då Lilliehorn och Ribbing träffades, sporde den först nämde:

»Har du förnummit om Klas Horn haft något obehag af vår senaste vistelse derstädes?»

»Han kommer här. Må han sjelf redogöra därför.»

Klas Horn var ovanligt dyster den dagen. Hans kamrater kunde ej känna igen honom såsom den glade och tillgänglige vännen. Förgäfves hade man sökt att leta ur honom orsaken till detta svårmod; Horn besvarade frågorna endast fåordigt, eller också alls icke.

»Nå, min vän,» sporde Ribbing, »vi hafva ej träffats sedan det der uppträdet vid Hufvudsta. Jag tror att en af polisen fick sätta lifvet till?»

»Ja, det var dumt af Anckarström att skjuta,» svarade Horn. »För hans skull fick jag sedan många obehag.»

»Tala, tala,» uppmanade flere, »Anckarström har nog af att sköta generalen.»

»Jo, I kunnen tänka eder, att två dagar derefter kom länsman Blidgren i Solna och presenterade mig en kallelse in till Liljensparre. Till en början tänkte jag att icke hörsamma der der kallelsen, men sedan jag visat min hustru den, och hon under tårar, sådana som I veten att qvinnor äro mäktiga att fälla, bedt mig derom, så beslöt jag mig för att inställa mig hos polismästaren, den der uppkomlingen, som ej ens eger den minsta tillstymmelse till anor,» fortfor han, under det hans läppar föraktligt krökte sig.

»Bra, bra!» ropade åhörarne, och det syntes tydligt på Anckarström, att han bemödade sig om att bli qvitt general Pechlin för att få afhöra Horns berättelse, men utan framgång.

»Fortsätt, fortsätt,» uppmanade Bjelke, som, att döma efter utseendet, var Horns mest uppmärksamme åhörare.

Horn fortfor, sedan han tillsammans med de öfrige druckit ett stort glas vin:

»Då jag trädde in till Liljensparre, kom han emot mig, rynkande ögonbrynen och sporde med en inquisitorisk stämma: Ni har hemliga sammankomster på Hufvudsta. Visst inte hemliga, svarade jag. Om herr polismästaren behagar komma hem till mig, så är herr polismästaren hjertligt välkommen.»

»Sade du hjertligt,» inföll Lilliehorn skrattande.

»Det gjorde jag visst, och jag såg hur detta svar retade honom, men jag var sjelf så retad, att jag knappast visste hvad jag gjorde. Sedan han en stund gått fram och till baka öfver golfvet med armarne på ryggen och för sig sjelf mumlat en ramsa meningar, stannade han framför mig, såg mig stint i ögonen och sade: Jag skall hafva eder i åtanke, var lugn. Men säg mig, hvem det var som sköt karlen. Det vet jag inte, svarade jag. Åter såg han genomträngande på mig och utbrast: Jag har reda på er alle sammans, och I kunnen vara säkra på, att endera dagen väntar eder pinbänken. Hr polis-

mästare, invände jag då, detta tortyrinstrument är ej lagligt. Men då skulle ni ha sett honom! Han snurrade om ett par gånger på klacken, och så befalde han en öfvergevaldiger att ledsaga mig ut. Rätt så förgrymmad jag var öfver uppkomlingens oförskämdhet, kunde jag likväl ej underlåta att bittert skämta med honom, hvadan jag sade: *Mig* behöfver ingen leda ut; jag är gammal adelsman och jag vet min plats och — —»

»Bra, bra! Rätt åt honom,» sorlade åhörarne. »Nå vidare.»

»Först ett glas!»

Det tömdes liksom det första grundligt i botten, hvarefter Horn fortfor:

»Då skulle ni ha sett den basiliskartade blick han gaf mig. Hans mening var naturligtvis att förstena mig, det vill säga, tvinga mig att falla till föga, men den som inte gjorde detta, det var allt jag, det. Gevaldigern slapp jag, och när jag kommit ut i Polisgränden undslapp en lättnadens suck mitt bröst, och min tanke var denna: Mätte jag aldrig mera råka ut för denne man. Han är värre än straffet sjelft.»

Klas Horns berättelse hade på åhörarne gjort ett outplånligt intryck och detta var ej underligt, ty så hatad som Liljensparre var ingen i hufvudstaden, ej ens Gustaf III af adeln.

När general Pechlins gäster en god stund efter midnatt aflägsnade sig, mötte de ett stycke från porten en släda. Ett ensamt fruntimmer satt inuti och tvänne karlar på kuskbocken.

»En gammal nucka, som åker hem från ett sqvaller-sällskap,» yttrade Anckarström så högt, att den åkande damen skulle kunna höra det.

Detta gjorde hon också. Hufvudet vände sig qvickt åt sidan och vid skenet från gatlyktan igenkände damen smädaren.

»Skämta du ännu,» mumlade hon för sig sjelf. »Efter skämtet väntar dig kanske bilan, förmätne stackare.»

Den åkande damen var mamsell Arfvedson.

17.

Så inbröt den 16 mars 1792. Folklifvet i hufvudstaden var sig likt, samma gatumusikanter som dagen förut, samma källarkunder, samma ystra upptåg på gator och torg. Men ett var dock olikt: på aftonen skulle den maskerad, som blifvit uppskjuten från fredagen i föregående vecka, komma till stånd, och som man visste att Gustaf III med lif och lust kastade sig in i dylika nöjen, så fingo biljetterna en strykande åtgång, ty den, som hade råd och lägenhet, ville gerna sola sig i den älskvärde monarkens närhet eller åtminstone endast uppfånga en den minsta skymt af honom.

Folkströmmen på Norrmalms torg växte med hvarje timme, och olika scener tedde sig för betraktarens ögon. Stolt och kråmande sig som en påfogel red en stadsmajor i sin klutgranna uniform, under det tvänne »separationskarlar», på folkspråket benämnda »siffrationskarlar», eller ännu allmännare »paltar», ledde hvar sin stackars kvinna medelst ett om hennes lif slaget rep ut till spinnhuset på Långholmen. Ett stycke från dem knogade tvänne slottskanslibetjenter, »kissar», i väg till gäldstugan på Söder med en herre, som dagen förut vräkt sig i hyrvagn och med förnämt förakt sett ned på den gående mängden. Tjocka mångelskor, spinkiga sotarpojkar och lätta damer, som kastade ömkans blickar på sin medsyster i »paltarnes» våld, grötmyndiga grossörer, snobbaktiga löjtnanter, hvilka ej gjorde något annat än retades med »mobben», och hvarje qväll stälde till slagsmål på källarne, samt fulla gardister, af full hals skrålande någon slagdänga för dagen; se der den brokiga taflan, hvarje dag förnyad, fastän kanske med andra individer.

Men öfver detta rörliga lif hängde liksom ett tungt modlöshetens moln; de glada leendena voro till största

delen påtvingade för ögonblicket, de lifliga rörelserna sökta, de klingande skratten tvungna. Det var åska i luften, oaktadt vintersolen blänkte öfver Birgers stad och snöflingorna muntert dansade omkring och ogeneradt slog sig ned, än på den rikes pelsbräm, än på ungdomens rosenkinder, än på tiggarens trasiga paltor. Men det var den politiska åskan, som inom några timmar skulle låta höra sig.

Då skymningen äntligen föll på och lyktorna började tändas, förändrades som genom ett trollslag den rörliga taflan. Tokroliga och allvarsamma masker, frodiga munkar och stela dominos, harlekiner och sprättiga spanska riddare ilade i ett virrvarr till Gustaf III:s skapelse, kungliga teatern. Inom dess murar skulle glädjen och uppsluppenheten denna afton och natt fira sina triumfer.

Vid ena sidan af torget sammanträffade sent på qvällen tre i fotsida kappor inhöljda män. På deras smygande steg syntes tydligt, att de helst önskade den kring dem sorlande publiken »så långt vägen räckte». Ett gemensamt öfverenskommet tecken förenade dem, och liksom af en händelse drogo de sig nedåt strömmen.

»Är nu allt i ordning,» sporde den längste af dem och höll upp en flik af kappkragen för ansigtet, på det att en bekant, som gick förbi, ej skulle känna igen honom.

»Allt är klart,» svarade den som blifvit tillfrågad och som icke var någon annan än Jakob Johan Anckarström.

»Nå, har du sofvit godt i natt?» sporde den tredje liksom i förbigående.

»Jag sofver alltid godt,» inföll Anckarström utan att låtsas märka det ironiska i frågan. »Nu äntligen hoppas jag, att det tillfälle, som jag flere gånger förgäfvets sökt efter, skall komma.»

»Amen,» svarade Horn och Ribbing på samma gång och med lågmälda röster, och den sist nämde fortfor :

»Men, *om* han ej skulle komma dit? Om maskeraden äfven nu i sista stunden skulle blifva inställd?»

»Det förbjude djefvulen,» inföll Anckarström med rå stämman. »Han måste komma hit, ty hans öde är gifvet.»

Mot sin vilja kände Lilliehorn en iskall rysning genom sina lemningar. Han bemannade sig likväl snart och sade med fullkomligt stadig röst:

»Hvilket vapen ämnar du begagna?»

»På den frågan är det omöjligt att nu gifva ett tillfredsställande svar, all den stund det helt och hållet beror på omständigheterna, men,» fortfor han med ännu mera undertryckt stämman, »låtom oss nu skiljas för en stund; man gifver kanske akt på oss.»

»Ja, jag såg för en stund sedan en skymt af Liljensparre,» inföll Klas Horn. »Han hade visserligen förklädt sig, men jag kände ändock igen honom.»

»Ja,» bestyrkte Ribbing, »den som blott en gång sett den karlen, han glömmet aldrig hvarken hans utseende, gång eller figur. Farväl så länge.»

»Farväl!»

»Farväl!»

Historien om huru Gustaf III under supéen i sina rum i operahuset mottog Lilliehorn's bref, i hvilket han på franska varnades för att bevista maskeraden, emedan personer funnos, som svurit hans undergång, huru han, oaktadt von Essens begäran, att han skulle följa brefskrifvarens råd, ändock infann sig i mask och domino, huru han under återkomsten från foyern omringades af masker, då en (Klas Horn) slog honom på axeln och på franska utropade »god dag, vackra mask», efter hvilka ord det dödande skottet föll, huru konungen genast utropade: »Aï! je suis blessé, tirez-mois d'ici et arrêtez le», samt huru han blödande fördes upp på sina rum; allt

detta är så många gånger i detalj beskrifvet, att vi här förbigå dessa scener.

Sedan dörrarne blifvit stängda, alla demaskerade och deras namn upptecknade af Liljensparre, fingo de aflägsna sig. Med hvilka känslor, kan man nog begripa. En sådan maskerad hade ingen varit med om, och få länder hafva den tvetydiga äran att kunna uppteckna en dylik tilldragelse på sin historias blad.

»Det var en förskräcklig händelse,» utropade en medelålders borgare, då han flämtande kom ut från opera-huset och genast stötte på en bekant, som ej varit på maskeraden. »Jag undrar hur det skall se ut i Stockholm i morgon bittida och — —»

»Hvad i Guds namn säger kära bror! Hvad är det som inträffat?»

»Jo du, kungen är skjuten! Kungen är skjuten!»

»Drömmer inte kära bror, eller hur? Kanske att champagnevinet och — —»

»Åt fanders med dig!»

Och borgaren rusade i väg uppåt Regeringsgatan allt hvad benen förmådde, liksom fruktade han för att den stränge Liljensparre skulle vara honom hack i häl för att få veta äfven hans, hans hustrus och barns namn, i händelse de skulle kunna misstänkas som konungamördare.

Öfver Nya bron gingo med raska steg två medelålders män arm i arm.

»Jag gillar ej konungamord för brottets egen skull,» hviskade den ene, och vände på hufvudet för att se efter om det fans någon obehörig lyssnare bakom dem, »men jag kan inte neka till, att jag med tillfredsställelse skulle se om — — om — —»

»Om kulan har tagit allvarsamt,» afbröt den andre. »Ja, detta är också min mening, ty vi bli aldrig qvitt detta oerhörda slöseri, som till sist måste ruinera landet, och dessa galna kommediantupptåg, som endast väcka tänkande personers löje, detta eländiga glitterguld, som dårar så många tusen och narrar deras ögon att stråla af en ögonblicklig förnöjelse, men som

ej förmår stilla den hungrandes smärtor; jag säger, att vi bli aldrig af med detta lysande elände, förr än, rent ut sagdt, Gustaf III ligger på båren.»

»Så är också min mening. Här skiljas våra vägar, men vi träffas på Gamla Malmens i morgon förmiddag.»

»Ja säkert.»

Och dagen efter, hvilken uppståndelse rådde ej i hvart enda hem i hufvudstaden, ty underrättelsen om det hemska attentatet hade spridt sig med löpeldens hastighet. Hvem var mördaren?

Alla som varit på maskeraden och fått sina namn upptecknade bäfvade för det kommande, ty ingen visste hur långt den hatade Liljensparre ämnade gå. Kanske kunde det falla honom in att låta häkta hvar enda en, som stod på hans lista, och genom pinliga förhör, ej ovanliga den tiden, tvinga mördaren till bekännelse. Ja, hvem visste hur långt denne fanatiska anhängare af Gustaf III och polisväsendet ämnade gå. Och så spriddes sorg i alla de hem, från hvilka någon medlem bevistat den ödesdigra maskeraden.

»Kors i Jesse' namn, kungen har blifvit skjuten i går!» skrek gesällen Kalle och störtade hals öfver hufvud in i det rum, der mäster Hans och Lena höllo på med att förtära sin enkla frukost.

Mäster Hans var ej så lättskrämd af sig, men i detta ögonblick tappade han gaffeln med den rara köttbiten, just då den var på väg till munnen. Och den andra handen, som höll glaset med lilla supen i, darrade så häftigt, att hvar enda droppe spildes ut.

»Kalle skämtar bara,» inföll Lena och gaf gesällen en förebrående blick.

»Hut med dig, pojke!» röt nu mäster Hans, då Lena ändtligen brutit isen. »Ska' du komma och drifva med hederligt folk och din husbonde till på köpet! Der har du för det!»

Och innan Kalle, som annars var qvick både i tankar och rörelser, hann vika undan, smälde en bastant örfil på hans kind.

Örfilen i och för sig sjelf gjorde ingenting, tyckte Kalle, ty vid sådan traktering hade han varit van ända sedan barndomen, men att få stryk i Lenas närvaro, det kunde han ej smälta.

»Den der örfilen ska' mäster få stå för,» utbrast han. »Jag går nu min väg, och har jag ljugit så — — ja, jag säger inte mera nu.»

Och innan Lena, som gerna ville försona den hurtige gesällen med fadern, hann yttra ett enda ord, var Kalle utom dörren.

Frukosten, åt hvilken mäster Hans gladt sig så mycket, ty det målet var hans bästa, plögade han alltid framhålla både med ord och gerningar, var nu förstörd. Förtretad kastade han på sig en bättre rock och gick ut för att öfvertyga sig om, huruvida Kalle talat sanning eller ej.

Han dröjde länge borta, ända till skymningen, och den bekymrade Lena, som under tiden genom grannfruarne fått veta, att Kalles historia varit fullt öfverensstämmande med sanningen, började slutligen tro, att fadern råket ut för något farligt äfventyr.

Men just då hennes ängslan hunnit sin höjdpunkt fick hon syn på fadern der han sakta kom gatan framåt. Gubben Hans' gång var nu ej spänstig som förut, och hufvudet hängde sorgset ned mot bröstet. Han styrde sina steg först till smedjan, och då han ej såg Kalle der, gick han in till sig.

»Pojken hade allt rätt,» muttrade han, då han fick syn på dottern, och han vågade ej ens se på henne, ty han skämdes ej så litet för sin öfverilnings skull. Han skulle gerna gifvit mycket, om han bara hade haft den förtretligheten ogjord.

Icke nog med att mäster Hans dagen efteråt skickade ut den ene gesällen först och den andre sedan för att leta efter den försvunne, han gick äfven sjelt hem till Kalles gamla mor. Denna berättade då, att sonen var ute för att skaffa sig arbete på annat håll. Han hade visserligen tyckt, att det var tråkigt att flytta ifrån mäster Hans, men han kunde väl inte stå der och

ta stryk, för det att han kom hem och talade om hvad som händt dagen förut. Gubben Hans medgaf frivilligt detta och bad gumman att söka öfvertala sonen att återkomma till smedjan.

Men vänta fick han. Dagar och veckor gingo, men ingen Kalle syntes i mäster Hans' smedja.

18.

Redan dagen efter eller den sjuttonde mars blef Anckarström gripen i sin bostad. De vapen han lemnat efter sig i operan, nemligen den afskjutna pistolen, en laddad sådan och en stor med hullingar försedd köksknif, antagligen afsedd till begagnande i fall de båda skjutvapnen skulle klicka, røjde honom. Vid det första med honom hållna förhöret erkände han sig skyldig, men då Liljensparre tillfrågade honom om hans medbrottslingar, svarade han att han ej hade några sådana.

»Då kan jag tala om för eder, att både Klas Horn och Adolf Ludvig Ribbing äro häktade såsom starkt misstänkta,» inföll Liljensparre.

Anckarström förklarade nu, att dessa voro hans medbrottslingar. Småningom røjdes flere och länge dröjde det ej, förr än den nitiske polismästaren hade alla de sammansvurne i sitt våld.

Enligt Gustaf III:s egen önskan skulle endast mördaren få umgälla sitt brott med lifvet. De öfrige dömdes till landsflykt. Horn begaf sig öfver till Danmark och lefde der från 1793 till 1800, under namn af Claesson. Efter ett kort uppehåll i Lübeck återvände han 1813 till Köpenhamn, der han blef naturaliserad dansk, tog till baka sitt familjenamn och afled der den 23 maj 1823. Han utgaf ett häfte »Små skaldestycken» och i

ett af poemen skref han, synbarligen med anledning af sitt deltagande i sammansvärjningen och domen öfver honom, följande utgjutelse:

»Hvi skall den ärligt brottslige
med nidingarnes hop förblandas:
När varm af öfvertygelse
han för den goda saken andas!»

Domen öfver Ribbing lydde också på lifvets förlust, men mildrades till landsflykt och förlusten af adelskapet. Han begaf sig först till Paris, der han antog namnet De Leuven, nedsatte sig derefter i Bruxelles och utgaf der »Le Vrai Liberal». I följd deraf måste han lemna Belgien, blef derefter medarbetare i »Le Courrier Français» och dog i mars 1843.

Pechlin blef äfven stäld till rätta men kunde ej fällas till någon landsflykt. Han insattes likväl på Varbergs fästning och der afled han d. 29 maj 1796. Det säges om honom och är betecknande för hans karakter, »att illsluga planer voro P:s lifsluft, och att han satte en ära i att framstå för alla som en gåta. Också røjde han icke ens i döden något tecken till ånger och lemnade ej heller i lifvet några meddelanden om det brott, som ansågs tynga på hans samvete.»

Det var enligt utsago af sockerbagaren Lundbergs dräng Bark, som Lilliehorn blef röjd. Vi veta, att han lemnat brefvet till denne Bark med begäran, att han skulle tillställa konungens kammartjenare Remy det samma. Af Bark skildrades Lilliehorn såsom »en stadig, vacker karl, med trindlagt ansigte». Äfven han, som under ransakningen visat »mycken blödighet», dömdes till döden men fick likasom de öfriga domen förvandlad till ständig landsflykt. År 1810 lefde han under namnet Bergheim i Neu-Wied vid Rhenfloden.

Jakob von Engeström fick sitt straff mildradt till tre års fängelse på Vaxholm. Men detta straff upphäfdes redan hösten 1792, då han flyttades till Upsala slott, »och erhöil der en nästan oinskränkt frihet». Äfven brodern Johan erhöil ett mildt straff, ett års

suspension från sitt embete. Lilliestråle, Nordell och flere andra drabbades äfven af landsförvisningsdomen.

Den olyckligaste af alla, näst Anckarström, var Ture Johan Bjelke. Förskräckt öfver den vändning sammansvärjningen tagit intog han förgift och afled d. 22 mars 1792, sedan han först för då varande kyrkoherden sedermera biskopen Magnus Lehnberg tillstått sin delaktighet i sammansvärjningen.

Anckarströms af hofrätten d. 16 april 1792 afsagda dom lydde på förlusten af lif, ära och gods. Vidare skulle han mista högra handen, halshuggas och steglas. Men dessförinnan skulle han tre dagar efter hvarandra stå i halsjern på olika torg och af bödelsknekten hudstrykas med fem par spö. Spödagarne voro: d. 19 april på Riddarhustorget, d. 20 på Hötorget och d. 21 på Nytorget. Slutligen blef han afrättad d. 27 april 1792.

Under de dagar konungamördaren stod utstald till allmänhetens begäpande och gäckeri samlades naturligtvis alltid ofantliga massor af folk omkring platsen. Här hade hufvudstadens drägg, inclusive dess gatpojkar, ett tacksamt fält för sina grofkorniga qvickheter. Och de sparades ej heller, ty när den ena hopen tröttnade vidtog den andra.

På afrättningsdagen var åter en ansenlig folkhop i rörelse, ty alla som förmådde krafla sig fram ville naturligtvis se konungamördarens sista jordiska färd.

I den yttersta raden af åskådare syntes en liten mager gumma, helt och hållet dold i en vid grönaktig kappa, som räckte från halsen och ned till fötterna. Med oroliga blickar följde hon förberedelserna till executionen, och när den lifdömde ändtligen lutade sig ned mot stupstocken, syntes en hemsk glans i den gamla gummans ögon. Bilan höjdes och Jakob Johan Anckarströms blodiga hufvud rullade ett stycke bort. En ofantlig rörelse uppstod bland menigheten, som öfvervägande bestod af qvinnor och barn. Skrik, skratt, jemmerrop och svimningar följde på det hemska skådespelet, men

den väl omhöljda gumman stod lugn, såsom om detta varit den simplaste sak i världen.

»Är det gjordt nu?» sporde hon en närstående slag-tardräng, då hon förnam tjutet omkring sig.

»Jo säkert,» svarade denne. »Han klippte till bra, och nu skjuter den der inga kungar mer.»

»Och inte heller andra oskyldiga personer,» mumlade gumman för sig sjelf, under det hon åter begaf sig på hemvägen. Af två medelålders karlar, som just i det samma passerade förbi henne, helsade den ene.

»Hvem var det?» sporde kamraten.

»Kors i all min da'r, kände du inte igen spåqvinnan mamsell Arfvedson!»

Ofvanför har blifvit nämndt, att qvinnan är ett *förunderligt* ting, men vi kunna äfven tillägga *förändertligt*.

Året 1792 hade gått till ända, och nittiotreans vår kom med strålände solsken och blomsterdoft; ja, med alla de förhoppningar, som denna ljufva årstid plägar skänka oss efter den kalla och kusliga vintern.

Hur mäster Hans snodde omkring efter gesällen Kalle, så lyckades det honom ändtligen att få fast i den försvunne på Kungsholmen.

Kalle stod just i farten med att lägga om en hjulring, då mäster Hans trädde in.

»Här är det bäst att hålla sig styf,» tänkte Kalle för sig sjelf. »Inte är det lönt, att han en gång till kommer och befäller mig, för då — —»

»Goddag, Kalle,» helsade i det samma mäster Hans, och han fortsatte på sitt rättframma sätt. »Vill du inte komma till mig igen?»

Kalles ena hand fick ofantligt mycket att göra bakom örat.

»Ja, du gör naturligtvis som du vill, för i år är du myndig,» fortfor mäster Hans. »Jag kan naturligtvis

inte tvinga dig att komma till baka, men vill du, så är du välkommen.»

Och med dessa ord utsträckte mästern Hans sin grofva valkiga hand.

»Kör till,» utropade Kalle och gaf sin gamle husbonde ett kraftigt handslag, »men,» fortfor han och plirade skälmskt med ena ögat, »jag undanber mig alla örfilar hädanefter.»

»Nå, nå,» hostade mästern Hans. »Det var den fördömde Anckarströms fel. Han kunde låtit bli att skjuta kungen, så — — ja, ja, nu är det afgjordt! Kommer du i morgon?»

»Omöjligt,» svarade Kalle. »Den andra gesällen är sjuk och jag är ensam. Vagnen här ska vara färdig i veckan och — —»

»Det der förstår jag nog. Men i nästa vecka kommer du väl?»

»Om måndag.»

»Äh, se så, kom då lika gerna på söndagen, så få Lena och jag någon att prata med under hvilodagen.»

»Kör till. Jag kommer om söndag middag.»

På utsatt tid stod Kalle i sin gamle husbondes hem och välkomnades af Lena. Tyckte han rakt inte, att hon rodnade en smula, när hon fick syn på honom! Nej, tänkte Kalle till slut, det var nog endast en synvilla. Hon har ju sagt, att hon aldrig skulle kunna glömma Nelke.

Men sorgen är lika evig som glädjen, eller rättare sagt, sorgen kan ej alltid bestå. Lena kom så väl i hog, när fadern sagt, att han trodde det Kalle och hon höllö af hvar andra, och de der orden, på hvilka hon förut ej tänkt, kunde hon nu icke glömma.

Sommaren kom, och på en af utfärderna i det gröna, fick den hurtige gesällen bevis på, att han ej var likgiltig för mästartens vackra dotter. När uppbrottet skedde, band hon nemligen en vacker blomsterqvast, i hvilken den lilla vackra blomman »Förgät-mig-ej» spelade hufvudrollen. Och lika röd som rosen vid hennes barm

var hennes kind, när hon frågade, om Kalle ville hålla till godo med det lilla minnet.

Skulle han ej det borde han haft en örfil till af mästarens seniga hand. Hela vägen hem gick Kalle tyst och sneglade ömsom på blomsterqvasten och ömsom på gifvarinnan, och när dagen efter mäster Hans tog med sig ett par gesäller på ett tillfälligt arbete, så att Kalle blef ensam i smedjan och Lena om en stund, liksom af en händelse, skulle titta dit in »för att se, om far var der» gu'bevars, då förmådde Kalle ej hålla sig längre. Innan mästarens fagra dotter visste ordet af, fann hon sig omsluten af Kalles starka armar, och innan hon skulle hunnit ropa sitt »fy då!» om hon velat, brann en smällkyss på hennes läppar. Så var den saken klapad och klar, och åtta dagar derefter gingo mäster Hans, Kalle och hans mor till presten och togo ut lysning.

Att länge vänta med bröllopet ansåg mäster Hans för en dumhet, hvadan han styrde till det söndagen näst efter sista lysningsdagen. Till denna högtid hade den förmögne smeden ej sparat på något, vare sig i mat eller dryckjom. Allt var rikligt tilltaget och glädjen stod högt i tak. Brud och brudgum voro öfverlyckliga, och hur skulle den sistnämde åtminstone kunna vara annat, då han utom en vacker hustru äfven fått smedjan som den stod i hemgift och efter gubbens död hade att vänta ansenligt med silfver på kistbotten.

Medan dansen som bäst pågick, ty utan den kunde ungdomen ej finna något nöje, syntes plötsligt i yttre dörren en qvinnofigur, som synbarligen ej hörde till gästerna. När den okända qvinnan fått syn på bruden, gick hon rakt fram till henne.

Lena ryggade till baka och bleknade, ty hon hade genast känt igen främlingen. Äfven mäster Hans kände igen henne och skulle just öppna munnen för att utslunga några förargliga ord, då en rörelse af qvinnans hand oemotståndligt tvang honom att hålla inne med hvad han tänkte säga.

»En gång förut har du varit nära din bröllopsdag, men den oblidkeliga döden ryckte brudgummen ifrån

dig. Denne brudgum var min systers son, och vi skulle således blifvit beslägtade, om ej ödet oförtänt korsat våra planer. Tag detta, unga hustru, det är den hemgift jag gifver dig, därför att du en gång älskat — Nelke.»

Och innan någon af de förbluffade bröllopgästerna kunde återkomma från sin förvåning, skyndade den främmande qvinnan ut. Några pojkar hade dock sprungit efter henne, och berättade att de sett henne skynda upp i en hyrvagn, som i galopp körde derifrån.

»Vi ha sett henne en gång förut Lena och jag,» utbrast mäster Hans, då han äntligen fick mål i munnen. »Det var spåqvinnan mamsell Arfvedson, så nu ha ni sett denna beryktade qvinna. Nu ska' vi se efter, hvad hon gaf dig i hemgift, Lena. Öppna skrinet.»

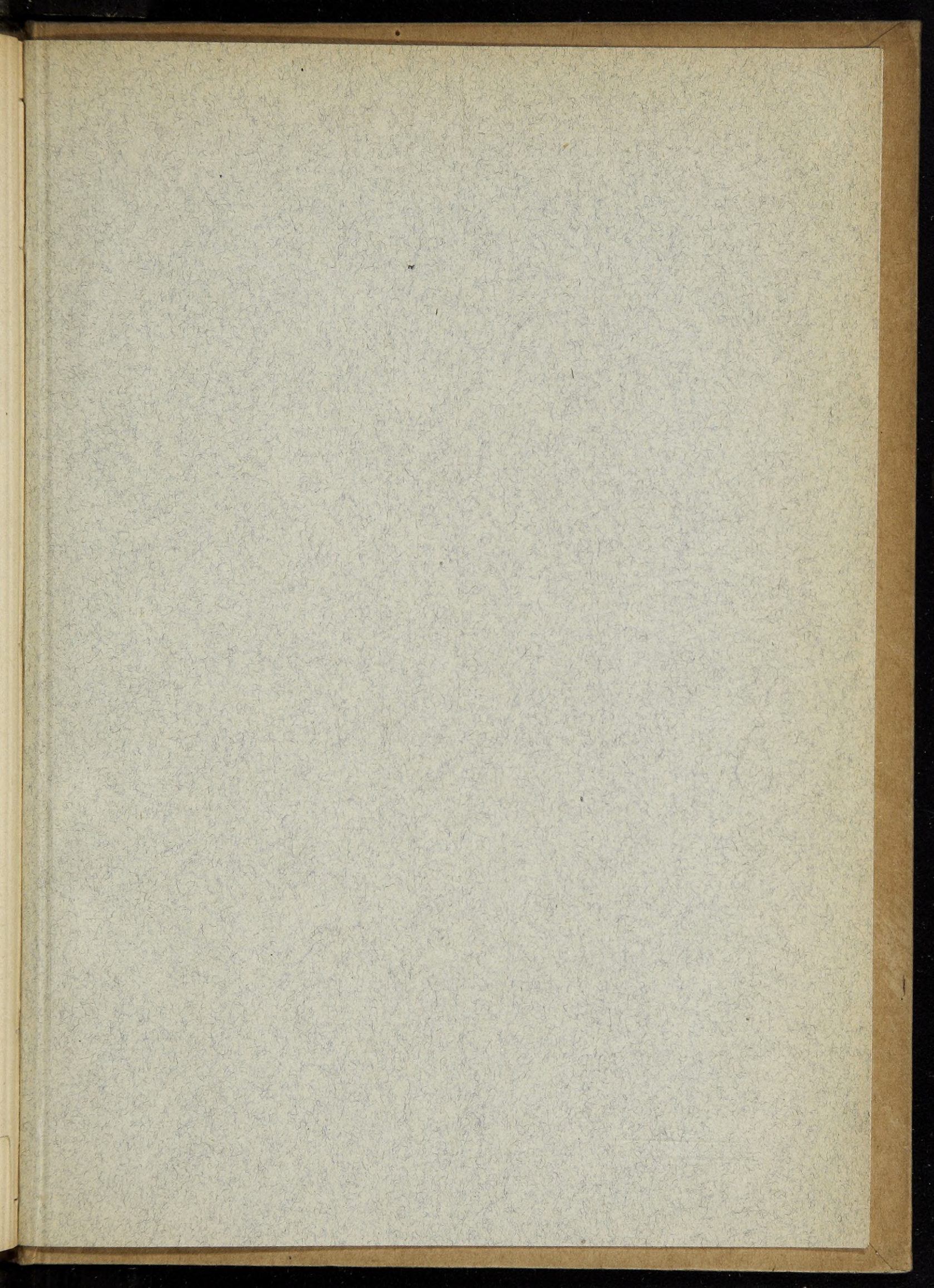
I skrinet låg silfver och guld om hvart annat, och på den ofvan dessa saker liggande papperslappen stod skrifvet med stora bokstäfver:

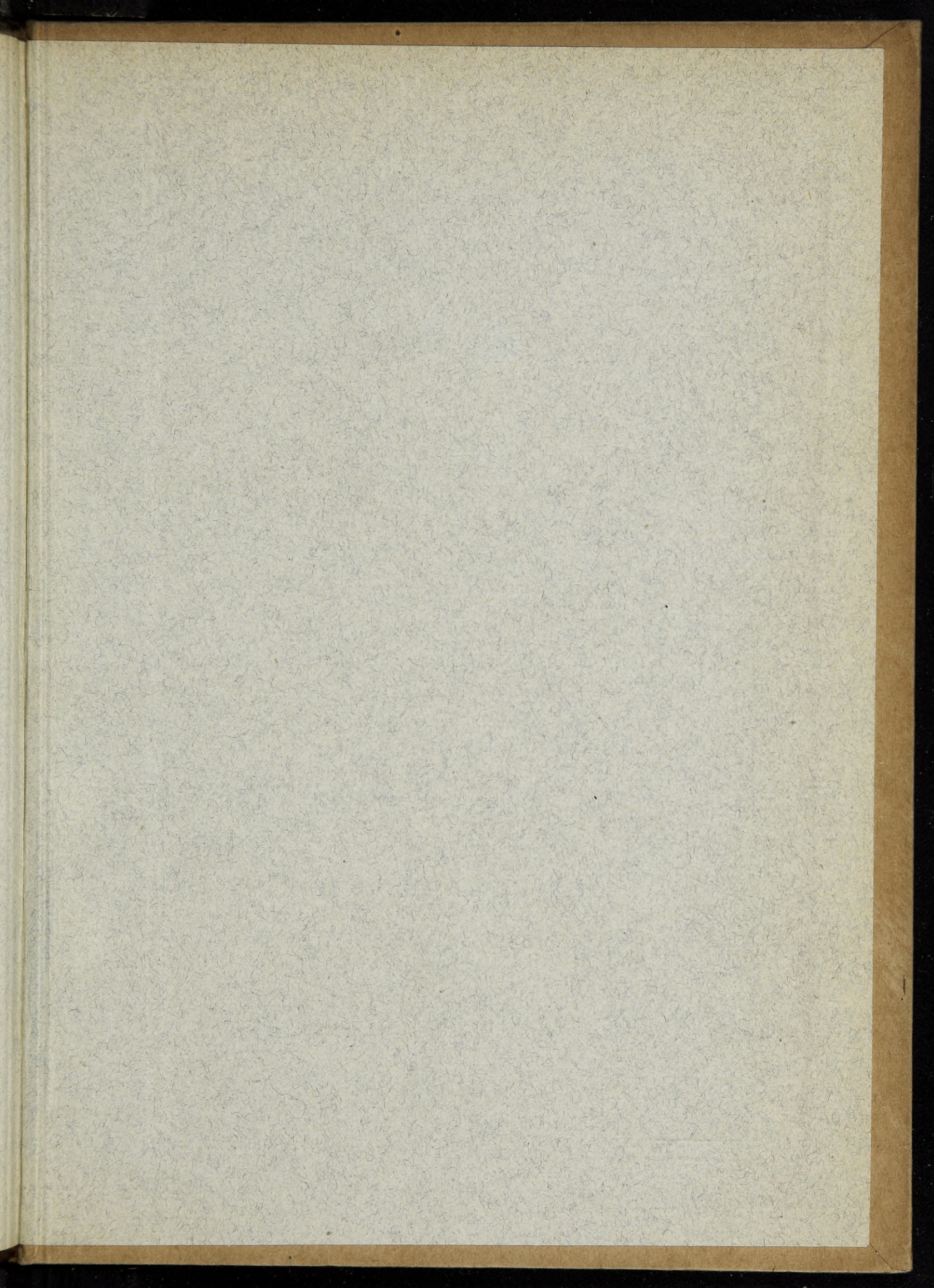
»Den som väl och till nyttiga ting använder de håfvor han fått, honom skall vår Herre välsigna.»

»Det är rätt, mitt barn,» sade mäster Hans och torkade sig i ögonen med afviga handen. Göm den der lappen väl och glöm aldrig hvad der står skrifvet. Och nu, go' vänner,» fortfor han, »nu ska' vi i bottnen dricka spåqvinnan mamsell Arfvedsons skål. Fyll på bara!»

Hvad öde denna ryktbara sibylla slutligen fick, känner ingen. Hela hennes lefnad var höljd i dunkel, och man känner hvarken hennes födelse- eller dödsår.

UNIVERSITETSBIBLIOTEKET, LUND

15000

400875455